

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ

1.1 การจัดการเรียนการสอน

1.2 คุณภาพของผู้เรียน

1.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

1.4 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

1.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. การสอนทักษะการฟังและการพูด

2.1 ความหมายของทักษะการฟังและการพูด

2.2 ความสำคัญของการฟังและการพูด

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังและการพูด

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังและการพูด

2.5 การวัดทักษะการฟังและการพูด

3. การเรียนแบบร่วมมือ

3.1 แนวคิด ทฤษฎี หลักการการเรียนแบบร่วมมือ

3.2 องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

3.3 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

3.4 รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ

3.5 บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนแบบร่วมมือ

4. การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD

4.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

4.2 ความเป็นมาของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

4.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

4.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

4.5 การคิดคะแนน

4.6 การให้รางวัล

4.7 การบันทึกคะแนน

5. กิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู
 - 5.1 ความหมายของการสอนตามคู่มือครู
 - 5.2 ความสำคัญของการสอนตามคู่มือครู
 - 5.3 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู
6. ความพึงพอใจในการเรียน
 - 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 6.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 6.3 การวัดความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม และเพื่อการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อให้สามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เข้าใจความแตกต่างทางการเมืองและวัฒนธรรมระหว่างสังคมโลกได้ ซึ่งมีแนวทางในการจัดการศึกษาดังนี้ คือ

1. การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ได้ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของภาษา ตลอดจนส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรมการฝึกทักษะทางภาษา และกิจกรรมการฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่ไปด้วย อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งในปัจจุบันตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษตามระดับความสามารถทางภาษาและพัฒนาการของผู้เรียน (proficiency-based) เป็นสำคัญ โดยจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ คือ

1. ช่วงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1–3 ระดับเตรียมความพร้อม (preparatory level)
2. ช่วงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4–6 ระดับต้น (beginner level)
3. ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1–3 ระดับกำลังพัฒนา (developing level)

4. ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ระดับก้าวหน้า (expanding level)

จากแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษยังได้ให้ความสำคัญต่อครูผู้สอนที่จำเป็นต้องรู้ความแตกต่างระหว่างเทคนิคการสอน วิธีสอน และแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งเป็นที่มาของวิธีสอนแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริงตามหน้าที่ของภาษาในการสื่อความหมาย โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริง ตลอดจนการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสภาพสังคม ดังนั้นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ จึงได้ตระหนักให้ผู้สอนได้ศึกษาพัฒนาการของทฤษฎีการเรียนรู้ และวิธีสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ เข้าใจ เหตุผลและมองเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องปรับเปลี่ยน และประยุกต์วิธีสอนของตน เพื่อสามารถเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาในแต่ละระดับชั้น ที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและเกิดศักยภาพสูงสุดตามความสามารถของแต่ละคน

2. คุณภาพของผู้เรียน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้ให้ความสำคัญต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ว่าเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งได้กำหนดองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ผู้เรียนพึงมีเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว โดยได้แบ่งคุณภาพของผู้เรียนที่คาดหวังตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ตามระดับช่วงชั้นของผู้เรียน และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในช่วงชั้นที่ 3 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1) ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่คาดหวัง มีดังต่อไปนี้ คือ

ช่วงชั้นที่ 3 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

1. เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูล ข่าวสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงความรู้สึกรักใคร่ และความกตัญญู โดยใช้ภาษาสื่อสารในแบบที่เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ

2. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน ในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเองครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมอาหาร เครื่องดื่ม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่าง และสวัสดิการการซื้อขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,100-2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)

3. ใช้ประโยคผสม (Compound Sentence) และประโยคซับซ้อน (Complex Sentence) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. อ่าน เขียน ข้อความเป็นความเรียงและไม่เป็นความเรียง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีตัวเชื่อมข้อความ (Discourse Markers)

5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาตามบริบทของข้อความที่พบในแต่ละระดับชั้น

6. มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ สืบค้นข้อมูลความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่เรียนตามความสนใจและตามระดับชั้น

7. ฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง หาความเพลิดเพลินและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

3. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระที่ 1: ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 : เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 : มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 : เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 : ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ ตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการ เรียนรู้ การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

4. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ฉะนั้นจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้และจัดเป็นเนื้อหาสาระในการทดลองวิจัย ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ประจำช่วงชั้นนี้ประกอบไปด้วย

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 : เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ต 1.1.1 เข้าใจภาษาท่าทางน้ำเสียง ความรู้สึกของผู้พูด รวมทั้งเข้าใจคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำคำอธิบายที่พบในสื่อจริง

ต 1.1.2 อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียง และเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน

ต 1.1.3 เข้าใจ และตีความสื่อที่ไม่ใช้ความเรียง (non-text information) ในรูปแบบต่างๆ โดยถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ถ้อยคำของตนเอง หรือถ่ายโอนข้อความเป็นสื่อที่ไม่ใช้ความเรียง

ต 1.1.4 เข้าใจ ตีความ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในความสนใจในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ต 1.2 : มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ต 1.2.1 ใช้ภาษาตามมารยาททางสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสามารถดำเนินการสื่อสารอย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ต 1.2.2 ใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น แสดงความต้องการของตน เสนอความช่วยเหลือและบริการแก่ผู้อื่นและวางแผนในการเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ด 1.2.3 ใช้ภาษาเพื่อขอ และให้ข้อมูล อธิบาย บรรยายเปรียบเทียบเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์ของตนเองและสิ่งที่ตนสนใจ สร้างองค์ความรู้โดยใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนทางภาษา และผลจากการฝึกทักษะต่างๆ รวมทั้งวางแผนในการเรียนและอาชีพ

ด 1.2.4 ใช้ภาษาเพื่อแสดงความรู้สึกของตนเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันและโครงการในอนาคตพร้อมทั้งให้เหตุผลโดยใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ รวมทั้งแสวงหาวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เหมาะสมกับตนเอง

มาตรฐาน ต 1.3 : เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และมีสุนทรียภาพ ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 1.3.1 นำเสนอข้อมูล เรื่องราวสั้นๆ หรือกวีตวประจำวันประสบการณ์ รวมทั้งเหตุการณ์ทั่วไป

ด 1.3.2 นำเสนอความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัว หรือเหตุการณ์ต่างๆ

ด 1.3.3 นำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นและสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์

ด 1.3.4 นำเสนอบทเพลง บทละครสั้น (Skit) เหตุการณ์ บทกวี หรือข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ ตามความสนใจด้วยความสนุกสนาน

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 2.1.1 ใช้ภาษาและท่าทางในการสื่อสารได้เหมาะสมกับระดับบุคคล และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ด 2.1.2 รู้ที่มาและเหตุผลของงานประเพณี วันสำคัญของชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

มาตรฐาน ต 2.2 : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 2.2.1 เข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาต่างประเทศกับภาษาไทยในเรื่องคำวลี สำนวน ประโยค และข้อความที่ซับซ้อนและนำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด 2.2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ด 2.2.3 เห็นประโยชน์ของการรู้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ การเข้าสู่สังคมและอาชีพ

ด 2.2.4 เห็นคุณค่าและเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

ด 2.2.5 ตระหนักในคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมที่เรียน และนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาตนเองรอบครั ชุมชน และสังคม

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ด 3.1 : ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 3.1.1 เข้าใจและถ่ายทอดเนื้อหาสาระภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ด 3.1.2 ใช้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ด 4.1 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 4.1.1 ใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษา และชุมชนด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย

ด 4.1.2 ใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลภายในสถานศึกษาและชุมชน

มาตรฐาน ด 4.2 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ ดังนี้

ด 4.2.1 ใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารในการทำงานและสมัครงาน ในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง

ด 4.2.2 ใช้ภาษาต่างประเทศในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยรู้จักควบคุมตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเหมาะสม และเจรจา โน้มน้าว ตอรองอย่างมีเหตุผล

ด 4.2.3 ใช้ภาษาต่างประเทศเฉพาะด้านเพื่อการสื่อสารการจัดการด้านการเรียนการศึกษาต่อ และหรือด้านอาชีพ

ด 4.2.4 ใช้ภาษาต่างประเทศเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของ ชุมชนท้องถิ่น หรือประเทศชาติในการส่งเสริมหรือสร้างความร่วมมือในสังคม

5. หน่วยการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดทำเป็นเนื้อหาสาระของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ศึกษา วิเคราะห์และเลือกหน่วยการเรียนรู้ จากหน่วยการเรียนรู้ประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : Personal identification

- Introducing yourself
- Introducing others
- Welcoming Customers

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : Life at home

- Occupation
- Going to the drugstore
- Bargaining with a street vendor
- What are you doing?

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Places

- Where are you from?
- U.S.A. attractions

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : Traveling

- Air travel with Nick and Lisa
- Greeting and Leaving taking
- Hawaii

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : Family

- This is my family.
- She is Mike's sister.
- Tell me about this photo.
- Who's your mother?

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : Household articles

- Our new house

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 : Directions

- Where's the mall?
- How to get there

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 : Present on going activities

- People action

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 : People

- My pen pal
- Activities and game

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 : Occupation

- Career Day
- What do you do?
- The problem

หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 : Characteristics

- What does he look like?

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 : Way of life

- Everyday & Today
- Sandra's Day
- Weekend
- Schooldays

หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 : Ability

- Can you swim?
- Cry No Tears

หน่วยการเรียนรู้ที่ 14 : Clothing

- Wearing any cloth
- What to wear

หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 : Festivals

- Let's celebrate
- New year's celebrations

หน่วยการเรียนรู้ที่ 16 : Famous people

- Class reunion
- Smart People

หน่วยการเรียนรู้ที่ 17 : Past event

- Did you have fun?
- The first superhero

หน่วยการเรียนรู้ที่ 18 : Entertainment

- Music

- Activities and Games

สรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและเกิดศักยภาพสูงสุดตามความสามารถของแต่ละคน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาจากหน่วยการเรียนรู้ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 1 หน่วยดังนี้ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : Personal identification

- Introduction yourself
- Introduction others
- Welcoming Customers

การสอนทักษะการฟังและการพูด

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดนับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะจะนำไปสู่ขบวนการทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสื่อสารได้ในชีวิตจริง ตลอดจนเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่คาดหวังให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพการงาน การแสวงหาความรู้ และใช้ติดต่อสื่อสารกับสังคมโลกได้ ซึ่งมีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฟังและการพูด ดังนี้ คือ

1. ความหมายของทักษะการฟังและการพูด

ทักษะการฟัง หมายถึงความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนซึ่งเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน เพราะผู้เรียนต้องเข้าใจสาระสำคัญจากสิ่งที่พูดอารมณ์และความคิดเห็นของผู้พูดและสามารถตอบสนองระบุมความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดหรือบริบทของการพูดได้ ทักษะการฟังนั้นเป็นทักษะที่สำคัญเพราะการสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้นการฟังนับว่าเป็นทักษะรับสารที่สำคัญทักษะหนึ่ง เป็นทักษะที่ใช้กันมากและเป็นทักษะแรกที่ต้องทำการสอนเพราะผู้พูดจะต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะสามารถพูดโต้ตอบอ่านหรือเขียนได้ ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ ดังนั้นในการเรียนการสอนนักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะการฟังอย่างเพียงพอและจริงจัง (นพเก้า ณ พัทลุง, 2548, หน้า 22)

ทักษะการพูด หมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาที่ควบคู่ไปกับการฟัง กล่าวคือ เมื่อมีผู้พูดก็ต้องมีผู้ฟังจึงจะเกิดความสมบูรณ์จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฟัง

1. ความหมายของการฟัง

การฟังเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งในการสื่อสารด้วยเหตุผลที่ว่า การฟังมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากที่สุดจะเห็นว่าการสนทนาแต่ละครั้งนั้นผู้ฟังจะต้องฟังข่าวสารให้เข้าใจมิฉะนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ ดังสำนวนไทยที่ว่า “ฟังไม่ได้ศัพท์จับมากระเดียด”

ชูเกียรติ จารัตน์ (2535, หน้า 11) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง กระบวนการรับข่าวสาร (message) ที่มากระทบโสตสัมผัสแล้วสร้างความหมายของข่าวสารที่ได้ยิน ผู้ฟังจะต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจในคำพูดที่ผู้พูด ๆ ออกมาโดยพิจารณาจุดประสงค์ความสัมพันธ์ของประโยคที่ได้ยินกับข่าวสารของผู้พูด

ยากัง (Yagang, 1993, p. 12) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง ความสามารถที่จะบอกและเข้าใจได้ว่าผู้พูดจะได้ออกมา คนที่มีความสามารถในการฟังคือคนที่สามารถทำนายได้ว่าผู้พูดกำลังจะพูดอะไรต่อไป กล่าวคือจะเดาความหมายของคำศัพท์ที่ไม่รู้ สามารถนำความรู้ที่มีอยู่เดิมไปต่อความรู้ในเนื้อหาที่รับฟังใหม่ได้

สรุปได้ว่า การฟังจะมีประสิทธิภาพดีเมื่อผู้ฟังมีความตั้งใจ สนใจและมีประสบการณ์เดิมมาบ้างแล้ว นอกจากนี้ การฟังเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน ผู้ฟังต้องพยายามเข้าใจความหมายของผู้พูดที่ต้องการจะสื่ออย่างตั้งใจ สามารถตีความและวิเคราะห์คำพูดได้

2. ความสำคัญและประโยชน์ของการฟัง

การฟังนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารระหว่างบุคคลในการส่งสารไปถึงผู้รับสารในการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารกันโดยคำพูดซึ่งมีใช้มาก่อนการสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษรจะเห็นได้ว่าทั้งการสื่อสารการพูดและการฟังจึงเป็นกระบวนการสื่อสารที่มนุษย์ใช้มาก่อนการเขียนและการอ่านในปัจจุบันนี้มนุษย์ได้ขยายขอบข่ายการติดต่อสื่อสารออกไปอย่างกว้างขวาง เริ่มตั้งแต่การสื่อสารโดยตรงระหว่างบุคคลจนกระทั่งถึงการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารข้ามทวีปได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

นอกจากการฟังนั้นจะเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วยังเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน ซึ่งเราจะใช้ทักษะการฟังมากกว่าทักษะการอ่าน รวมทั้งมากกว่าทักษะการเขียนและทักษะการพูดอีกด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีทักษะในการฟังที่ดีและมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลซึ่งความสำเร็จอย่างมหาศาลสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และรู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ช่วยส่งเสริมให้มีสมาธิและฝึกนิสัยการฟังที่ดีด้วยซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ได้มีการพัฒนาด้านการฟังสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฟังวิทยุ โทรทัศน์และเทปบันทึกเสียง อันเป็นผลผลิตจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จึงควรฝึกฝนให้มีความชำนาญในการฟัง สามารถจับประเด็น เข้าใจความหมายและขยายจินตนาการให้ได้จึงจะรับสารอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็นอย่างดีดังแยกออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้ซึ่ง กองเทพ เคลือบพนิชกุล (2542, หน้า 22-24) กล่าวไว้ว่า

1. การฟังนั้นเป็นทักษะที่เราใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันในการติดต่อสื่อสารกันนั้นในชีวิตประจำวัน เราใช้ทักษะอื่นด้วย แต่เราใช้ทักษะการฟังมากกว่าทุกทักษะและการฟังเป็นทักษะแรกของภาษาที่ใช้เป็นเครื่องมือรับรู้ เรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจและเป็นพื้นฐานของทักษะอื่น ๆ ทางภาษา

2. การฟังเป็นการสะสมและเพิ่มพูนความรู้ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์การฟังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ผู้ฟังสามารถจะได้รับความรู้ความเข้าใจและแนวความคิดจากผู้อื่นเป็นการสะสมและเพิ่มพูนความรู้ความรอบรู้และเสริมประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวางและสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ฟังไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

3. ความสามารถในการฟังช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การพูด การอ่าน และการเขียน คือ ถ้าฟังมาผิดจะเป็นผลให้พูดผิดหรือพูดไม่ชัด รวมทั้งเขียนผิดไปด้วย การที่ให้ผู้เรียนฟังถ้อยคำมาอย่างถูกต้องก็จะเป็นการฝึกทักษะให้ผู้ฟังเคยชินและสามารถอ่านได้อย่างถูกต้อง หรือเขียนได้ถูกต้อง

4. การฟังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้มาก่อนจะมีการอ่านและการเขียนในการศึกษาหาความรู้ การฟังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ผู้ฟังสามารถจะได้รับความรู้ความเข้าใจและแนวความคิดจากผู้อื่นเป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ส่วนการอ่านเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการอ่านตำราต่าง ๆ

5. การฟังเป็นการช่วยให้การสื่อสารด้วยวาจาได้ผลสมบูรณ์ การฟังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพูด เมื่อพูดแล้วไม่มีผู้ฟัง การพูดนั้นก็ไม่มีสมบูรณ์ การฟังและการพูดเป็นกระบวนการสื่อสารที่ควบคู่กัน การพูดที่ไม่มีการฟังไม่ถือว่าเป็นการพูดปฏิกิริยาของผู้ฟังจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้พูดไปสู่จุดมุ่งหมายได้อย่างสมบูรณ์

จึงสรุปได้ว่า การฟังเป็นพื้นฐานของทักษะการพูด อ่าน เขียน การฟังจะมีอยู่ตลอดเวลาที่มนุษย์ยังตื่นอยู่ การฟังมีความสัมพันธ์กับการพูดเพราะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเมื่อมีการพูดที่ไหนจะต้องมีผู้ฟังรับรู้ด้วยจึงจะทำให้การพูดมีความสมบูรณ์ การฟังจึงเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อความหมายซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้การฟังยังมีประโยชน์ดังนี้ (กองเทพ เคลือบพนิชกุล, 2542, หน้า 24-26)

1. ให้ประโยชน์แก่สังคมมนุษย์ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

2. ทำให้ผู้ฟังนั้นได้รับทราบความรู้สึนึกคิดหรือความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางและเปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. ทำให้ตัวผู้ฟังนั้นรู้จักการคิดใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ เป็นคนมีเหตุผล ไม่หลงเชื่อผู้พูดโดยง่าย

4. การฟังดนตรี ฟังเพลง ฟังบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ ทำให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลินและสร้างจินตนาการให้เกิดขึ้น

5. การฟังในบางครั้งผู้ฟังก็จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความคิดที่แปลกใหม่และมีประโยชน์ต่อสังคม

6. การฟังจะทำให้ผู้ฟังนั้นได้รับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์

7. ผู้ที่มีความสามารถในการรับฟังย่อมจะช่วยส่งเสริมความคิด การพูดให้เกิดความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะการฟังเป็นส่วนสำคัญของการคิดและการพูด

จะเห็นได้ว่า ประโยชน์ของการฟังมีมากมายคือ ให้ประโยชน์ต่อสังคมและต่อตนเอง แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับที่ตัวเราด้วยว่าเราจะใช้ประโยชน์จากการฟังมากน้อยเพียงใด

3. ความมุ่งหมายในการฟัง

จุดมุ่งหมายของการฟัง จำแนกได้เป็น 5 ประการ

3.1 การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ ผู้ฟังจะต้องตั้งใจฟังเรื่องราวนั้นโดยตลอดด้วยความสนใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตลอดทั้งเรื่อง จนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังนั้นได้ เมื่อฟังเรื่องราวจบแล้วผู้ฟังจะต้องตั้งคำถามทบทวนถามตนเองว่า เรื่องที่ฟังนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นเมื่อไร คำตอบอาจจะได้ไม่ครบ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับรายละเอียดของเรื่องที่ฟังนั้น ๆ

3.2 การฟังเพื่อจับใจความสำคัญโดยละเอียด ผู้ฟังจะต้องจับใจความของเรื่องที่ฟังนั้นได้ทั้งใจความสำคัญพร้อมกับรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ในแต่ละตอนของเรื่องที่ฟังให้ได้ ผู้ฟังจะต้องฟังเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ ขณะที่ผู้ฟัง ๆ อยู่ต้องมีสมาธิในการฟังและควรจดบันทึกย่อเพื่อช่วยจำการปฏิบัติงานในการฟังก็ใช้วิธีการเกี่ยวกับการฟังเพื่อจับใจความสำคัญแต่จะต้องให้ได้รายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น การตั้งคำถามทบทวนเรื่องที่ฟังนอกจากถามว่า เรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ แล้วควรที่จะถามเพิ่มอีกว่า ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ได้คำตอบในรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นมามากกว่าการเก็บใจความสำคัญ

3.3 การฟังเพื่อหาเหตุผลมาโต้แย้งหรือคล้อยตาม เป็นการฟังที่ผู้ฟังต้องให้ความสนใจเอาใจใส่เรื่องที่ฟังมากยิ่งขึ้นและต้องใช้วิจารณญาณพิจารณาว่า เรื่องราวที่ฟังนั้นมีข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด น่าเชื่อถือได้หรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้พูดเอง ผู้ฟังจะต้องรู้จักพิจารณาว่าเป็นความคิดเห็นที่ชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ ผู้พูดมีเจตนาอะไรแอบแฝงอยู่ การฟังตามความมุ่งหมายข้อนี้เป็นการฝึกผู้ฟังให้เป็นผู้มีเหตุผลและเพื่อค้นหาเหตุผลมาโต้แย้งหรือคล้อยตาม แต่ผู้ฟังจะต้องพิจารณาเรื่องราวที่ฟังด้วยใจเป็นธรรมไม่มีอคติเกิดขึ้นต่อตัวผู้พูด

3.4 การฟังเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และผู้ฟังเรื่องราวที่เร้าใจ ให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการฟังเพื่อให้เข้าใจถึงความงดงามทางภาษาเกิดความไพเราะซาบซึ้งในรสของภาษา นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพักผ่อนหย่อนใจ การฟังตามจุดหมายข้อนี้ ผู้ฟังอาจแสวงหาได้จากการฟังเพลงที่ตนชื่นชอบฟังจากบทร้อยกรองที่มีความไพเราะเพราะพริ้งจากวรรณคดี หรือวรรณกรรม เช่น การฟังวิทยุในรายการอ่านหนังสือให้คนยายฟัง ฟังลำนำเพลง ฟังการแสดงลำตัด การแสดงอีแซวทั้งนี้ผู้ฟังต้องมีความสามารถในการตีความและเข้าใจความหมาย ทั้งโดยอรรถและโดยนัย และรู้เรื่องฉันทลักษณ์ที่จะแสดงถึงความงดงามความไพเราะของบทกวีแต่ละชนิดได้อย่างดี ทั้งนี้รวมทั้งการฟังดนตรีต่าง ๆ ด้วย

3.5 การฟังเพื่อให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการฟังที่ผู้ฟังฟังเรื่องราวใดแล้วเกิดความคิดคำนึงอันเป็นความคิดที่ผู้ฟังมองเห็นทำให้เกิดภาพลักษณ์ขึ้นในใจและเป็นความคิดที่แปลกใหม่ที่ผู้ฟังอื่น ๆ ไม่ได้คิดคำนึงถึงอันเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและเป็นการเสริมสติปัญญาแก่ผู้ฟังหรือภายหลังฟังเรื่องจบแล้วซึ่งอาจจะออกมาในรูปของการสร้างสรรค์คำพูด สำนวนโวหารใหม่ ๆ การวาดภาพ การสร้างงานศิลปะ งานประพันธ์ งานประดิษฐ์ การแสดงออกอื่น ๆ ในทางที่ดีมีคุณค่า เป็นต้น

จุดมุ่งหมายในการฟังทั้ง 5 ประการนี้ อาจจะเกิดขึ้นเพียงลำพังประการใดประการหนึ่ง หรือเกิดขึ้นพร้อมกันในจุดหมาย 2 หรือ 3 ประการพร้อม ๆ กัน

4. ประเภทของการฟัง

วรรณ โสมประยูร (2539, หน้า 87) สรุปประเภทของการฟังไว้ดังนี้

4.1 การฟังเพื่อจำแนกเสียง เป็นการฟังเพื่อแยกเสียงต่าง ๆ ให้ทราบว่าเป็นเสียงของคน สัตว์ หรือสิ่งของประเภทใด

4.2 การฟังเรื่องง่าย ๆ ทั่วไปในชีวิตประจำวันนั้น เป็นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวันและการฟังประเภทนี้เป็นพื้นฐานของการฟังประเภทอื่น ๆ เช่น การฟังคำสนทนา การฟังเสียงตามธรรมชาติ

4.3 การฟังเพื่อสาระสำคัญ ซึ่งเป็นการฟังที่ผู้ฟังต้องตั้งใจฟังเพื่อที่จะให้เข้าใจและจับใจความสำคัญจากสิ่งที่ฟังได้ เช่น การฟังบทเรียน การฟังเทศน์ การฟังปาฐกถา

4.4 ในการฟังเพื่อทำการพักผ่อนนั้น เป็นการฟังที่ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินเกิดความรู้สึกนิยมชมชอบและคล้อยตาม เช่น การฟังเพลง การฟังกลอน การฟังละคร การฟังนิทาน

4.5 การฟังเพื่อเกิดความคิดและสรุปเป็นการฟังที่ผู้ฟังนำสิ่งที่ฟังนั้นมาเทียบเคียงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตน แล้วจึงสรุปเป็นความคิดของตน

4.6 การฟังเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการฟังที่ผู้ฟังเมื่อได้ฟังแล้วก็นำสิ่งที่รู้นั้นมาผสมกับความรู้เดิม ทำให้ได้ความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น การฟังเพลงหรือกลอนก็คิดแต่งเพลงหรือกลอนในขณะที่ฟังด้วย

4.7 การฟังเพื่อปฏิบัติตามนั้น เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจฟัง ฟังแล้วจดจำตามลำดับขั้นตอนและเหตุการณ์อย่างละเอียด เพื่อปฏิบัติตามภายหลัง การฟังประเภทนี้ต้องท่องจำหรือจดไว้เพื่อการปฏิบัติจะได้ไม่ผิดพลาด

4.8 การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ หรือการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นลักษณะการฟังที่ผู้ฟังเข้าใจและสามารถแยกแยะสิ่งที่ได้ฟังว่าอะไรเป็นความคิดเห็นของผู้พูดอะไรเป็นข้อเท็จจริง หรือพิจารณาได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกและอะไรน่าเชื่อถือ เช่น ฟังการโฆษณา ฟังการหาเสียงต่าง ๆ

สรุปในการแต่ละครั้งอาจจะเป็นการฟังประเภทเดียวหรืออาจจะประสมประสานกันมากกว่าหนึ่งประเภทขึ้นไปก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ฟัง วัตถุประสงค์ในการฟัง และผลที่ได้จากการฟังประกอบกัน

5. องค์ประกอบและขั้นตอนของการฟัง

การฟังมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังที่ ทศนีย์ สุกเมธี (2542, หน้า 2-4) ได้อธิบายไว้ในหนังสือการใช้ภาษาไทย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบของการฟัง

ที่มา : (ทศนีย์ สุกเมธี, 2542, หน้า 2)

การฟังประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

1. การได้ยิน คือ ผู้ฟังจะต้องให้เสียงส่งผ่านหูชั้นนอกเข้ามาสู่หูชั้นกลางแต่ไม่ทะลุเข้ามาถึงหูชั้นใน
2. การรับฟัง เมื่อเสียงผ่านเข้ามาถึงหูชั้นกลางจะเกิดการรับฟัง ความสนใจของผู้ฟังก็จะติดตามมาทันที
3. การทำความเข้าใจเมื่อผู้ฟังรับฟังแล้วรับรู้จากเสียงก็จะส่งคลื่นเสียงผ่านต่อไปยังประสาทรับเสียงที่อยู่ในหูชั้นในก็จะแปลงเป็นกระแสเสียงส่งผ่านประสาทหูไปยังสมองเพื่อทำความรู้สึกเข้าใจและบันทึกความจำไว้จากเสียงที่ผ่านเข้ามานั้น
4. การคิด เมื่อเสียงผ่านการรับรู้และส่งกระแสเสียงมายังประสาทหูไปยังสมองเพื่อทำความเข้าใจซึ่งผู้ฟังจะแปลความหมายได้จากประสบการณ์ของผู้ฟังเองซึ่งจะต้องใช้ความคิดพิจารณาประกอบด้วยเสมอ

5. การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์เมื่อสมองแปลความหมายเข้าใจเพื่อให้การฟังนั้นเกิดประสิทธิภาพ

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2542, หน้า 27-29) ได้มีลำดับขั้นตอนในการฟังดังนี้

1. การได้ยิน (hearing) ขั้นแรกของการฟังนั้น ผู้ฟังจะต้องมีโสตประสาทที่สามารถจะได้ยินเสียงที่ผู้พูดพูด การได้ยินเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการฟังเท่านั้น เช่น เมื่อ นักศึกษากำลังเรียน นักศึกษาได้ยินเสียงอาจารย์ผู้สอนเริ่มบรรยายเนื้อหาสาระแต่นักศึกษาไม่ได้สนใจเพราะมัวคุยกับเพื่อนอยู่แสดงว่านักศึกษาดูได้ยินเสียงอาจารย์พูดเท่านั้นแต่ไม่ได้ฟังอาจารย์สอน

2. การรับรู้ (perception) เป็นขั้นตอนต่อจากการได้ยิน คือเมื่อโสตประสาททำงานแล้วก็จะส่งสารที่ได้ยินนั้นไปสู่สมอง สมองจะรับรู้ว่ามีสิ่งใดที่ได้อินนั้นคืออะไร ก่อให้เกิดความรู้สึกอย่างไรบุคคลที่มีวุฒิภาวะความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกันย่อมมีการรับรู้ที่ต่างกันด้วยเช่น ถ้าเราพูดว่า “ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทำให้ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยมีกันมาในอดีต” ถ้าหากเราไปพูดกับเด็กวัย 4-5 ขวบ เด็กนั้นก็อาจจะไม่สามารถรับรู้ข้อความและคำบางคำได้ เช่น เทคโนโลยี ค่านิยม เป็นต้น แต่ถ้าหากเราพูดกับนักศึกษานักศึกษาเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์มากกว่าเด็กในวัย 4-5 ขวบมาก จึงย่อมจะรับรู้ข้อความที่เราพูดได้

3. ความจำได้ (recognition) เมื่อผู้ฟังได้ยินและรับรู้ในสารนั้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจดจำสิ่งที่ได้ยินนั้นได้โดยนำประสบการณ์เดิมมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ใหม่อาจทำให้นักถึงประสบการณ์เดิมก็ได้ เช่น นักเรียนฟังครูสอนวิชาหลักภาษาไทยเรื่องคำ เมื่อ นักเรียนได้ยินและรับรู้ว่าครูพูดถึงเรื่องคำนักเรียนก็สามารถนำความรู้เดิมในเรื่องพยางค์มาเปรียบเทียบกับความรู้ใหม่ในเรื่องคำได้ หรือความรู้ใหม่เรื่องคำทำให้นักถึงเรื่องที่ได้อ่านรู้ไปแล้วได้

4. ความเข้าใจ (comprehension) เมื่อเรารับสารและจำสารนั้นได้แล้ว ขั้นตอนที่สำคัญต่อมาก็คือผู้ฟังต้องเข้าใจในเนื้อหาสาระของสารนั้นให้ตรงกับผู้ส่งสารมากที่สุด ความเข้าใจจะเกิดได้เมื่อผู้ฟังหัดคิดและตีความสิ่งที่ได้ยิน โดยอาศัยความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และการสังเกต เป็นสิ่งที่ช่วยในการตีความ

5. การเลือกสรร (selection) เป็นขั้นตอนที่ผู้รับสารจะต้องวิเคราะห์ พินิจพิจารณาสารที่ได้ฟังอย่างมีเหตุผลคือในขณะที่ฟัง ผู้ฟังจะต้องรู้จักติดตามสารที่ได้ฟังและพิจารณาเลือกสรรว่าข้อความที่ได้ฟังนั้น ส่วนใดเป็นใจความสำคัญ เป็นความคิดหลัก ส่วนใดเป็นความคิดสนับสนุนหรือรายละเอียดปลีกย่อยหรือพิจารณาสิ่งที่ผู้พูดว่าสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริง และสิ่งใดเป็นความคิดเห็นของผู้พูด

6. การปฏิเสธข้อมูลที่คลาดเคลื่อน (rejection) ขั้นตอนนี้เกือบจะเป็นขั้นตอนเดียวกันกับขั้นตอนการเลือกสรรเพราะในขณะที่ฟังนั้น ผู้ฟังได้พิจารณาเลือกสรรเนื้อหาสาระที่สำคัญและมีคุณค่าไว้แล้วผู้ฟังยังต้องรู้จักตัดสิ่งที่ไร้สาระหรือไม่มีความสำคัญได้ด้วย เพราะสมองของคนเราไม่สามารถจดจำทุกสิ่งทุกอย่างที่ฟังได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นที่ผู้ฟังจะต้องรู้จักเลือกสรรและปฏิเสธข้อมูลบางอย่างที่ไม่สำคัญเพื่อให้สมองได้จดจำเฉพาะสิ่งที่สำคัญไว้เท่านั้น

7. การประเมินผล (evaluation) คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟัง เมื่อผู้รับสารเข้าใจสารนั้นและรู้จักคัดเลือกสารบางอย่างรวมทั้งรู้จักตัดข้อมูลบางอย่างที่คลาดเคลื่อน ผู้ฟังจะต้องประเมินผลสิ่งที่ได้ฟังด้วยว่ามีคุณค่าเพียงใด มาตรฐานการประเมินผลสิ่งที่ได้ฟังนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของผู้ฟังเป็นสำคัญ ผู้ฟังที่มีความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่ต่างกันมักจะประเมินผลแตกต่างกัน

8. การรวบรวม (organization) ผู้ฟังที่ดีต้องรู้จักรวบรวมความคิดและข้อมูลต่าง ๆ ในขณะฟังแล้วจัดระเบียบความคิดและเนื้อหาที่ได้ฟังไว้อย่างเป็นระบบ การจัดความคิดและข้อมูลเป็นระบบจะช่วยให้เราจดจำสิ่งที่ได้ฟังนั้นง่ายขึ้น

9. การเก็บรักษาจดจำไว้ (retention) เป็นขั้นตอนที่ผู้ฟังได้คัดเลือกประเมินค่าและรวบรวมข้อมูลไว้แล้ว ผู้ฟังจะต้องรู้จักเก็บจดจำเนื้อหาสาระที่ได้เลือกสรรและประเมินค่าแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าไว้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการฟัง พูด อ่านและเขียนครั้งต่อ ๆ ไป ดังนั้นการมีสมาธิในการฟังจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะการที่จะเก็บรักษาจดจำเนื้อหาสาระได้มากเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการฟังนั่นเอง

10. การระลึกได้ (recall) ในการฟังนั้นเมื่อได้จดจำเนื้อหาสาระที่สำคัญไว้แล้ว ผู้ฟังต้องสามารถระลึกถึงข้อมูลที่จดจำไว้ได้ทันทีที่ต้องการจะใช้ข้อมูลนั้น ๆ เช่น เมื่อเราฟังเนื้อหาสาระเรื่องใดก็ต้องจับใจความสำคัญของเรื่องนั้นแล้วจดจำไว้ เมื่อฟังจบแล้วไม่เข้าใจเนื้อหาสาระตอนใดก็สามารถที่จะระลึกถึงข้อความหรือประเด็นที่ไม่เข้าใจมาถามผู้พูดเพื่อให้ผู้พูดตอบข้อสงสัยหรืออธิบายเพิ่มเติมหรือเมื่อฟังแล้วก็สามารถระลึกเนื้อหาที่ได้ฟังได้สามารถสรุปความหรือตอบคำถามข้อความในเรื่องที่ฟังได้

11. การอนุมาน (inference) เป็นขั้นปฏิบัติที่สืบเนื่องกันมา กล่าวคือเมื่อเก็บจดจำเนื้อหาสาระและระลึกถึงเนื้อหาเหล่านั้นได้ ก็ถึงขั้นที่เราสามารถจะนำเนื้อหานั้น ๆ มาใช้เป็นข้ออ้างได้ เช่น ในขั้นระลึกได้นั้นเราเพียงระลึกถึงข้อความหรือประเด็นที่ไม่เข้าใจได้ แต่ในขั้นอ้างอิงนี้เราสามารถ “หยิบยก” ข้อความหรือประเด็นเหล่านั้นมาอ้างอิงได้

12. การสรุปสาระ (summarization) ขั้นสุดท้ายของการฟังผู้ฟังต้องสามารถสรุปความคิดรวบยอดและรายละเอียดที่สำคัญได้อย่างครบถ้วน

ขั้นตอนการฟังในแต่ละขั้นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ฟังต้องทำอย่างรวดเร็วซึ่งนั้นหมายถึงต้องมีการฝึกทักษะในการฟังเสมอ ๆ ผู้ฟังที่สามารถปฏิบัติได้ทั้ง 12 ขั้นตอนนี้ จึงเรียกว่าเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ

6. หลักในการฟัง

เจือจันทร์ ไหวพริบ (2542, หน้า 79) ได้กล่าวถึงหลักในการฟังไว้ดังนี้

6.1 ผู้ฟังควรเตรียมตัวล่วงหน้าในการฟังบางเรื่องผู้ฟังควรทราบรายละเอียดบางประการก่อนการฟังโดยการอ่านเอกสารประกอบศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูดและแนวเนื้อหาที่จะฟัง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้เร็วขึ้นหรือทำให้เรื่องน่าสนใจขึ้น

6.2 ควรจดบันทึกประเด็นสำคัญ เนื้อหาที่น่าสนใจตลอดจนสำนวนโวหารที่ดีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์โดยเฉพาะการฟังเชิงวิชาการ ฟังการบรรยาย ปาฐกถา เป็นต้น

6.3 ควรทำใจเป็นกลางต่อผู้พูดและต่อเรื่องที่ฟังรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ แม้ว่าความคิดเห็นอาจจะไม่ตรงกับผู้ฟัง ฟังด้วยความสนใจ ไม่ว่าเรื่องที่ฟังจะยากหรือสลับซับซ้อนเพียงใด

6.4 รู้จักสังเกตน้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง อากัปกริยาของผู้พูดในขณะที่ฟังพยายามทำความเข้าใจความหมายของคำพูดกับความหมายของกิริยาท่าทางให้ตรงกันจะทำให้รับสารจากผู้พูดได้ครบถ้วน

6.5 ควรตั้งใจฟัง ไม่นึกถึงเรื่องอื่น คิดตามเนื้อหาและจุดประสงค์ของผู้พูดไม่คิดล่วงหน้า

6.6 มีความสามารถในการจับใจความสำคัญอีกทั้งแยกแยะประเด็นสำคัญและส่วนประกอบตลอดจนวิจารณ์และประเมินผลในการฟังได้

6.7 พิจารณาเรื่องราวที่รับฟัง นำความรู้ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่น่าเชื่อถือไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์

6.8 สนใจใฝ่รู้ในเรื่องราวต่าง ๆ และจะช่วยให้สามารถติดตามเรื่องและเข้าใจเรื่องได้กว้างขวางและรวดเร็วสามารถรับฟังเรื่องได้ทุกแนว

สรุป การฝึกวิเคราะห์ ผู้ฟังและผู้อ่านควรติดตามเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นประจำ หากมีโอกาสควรแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นจะทำให้ทราบความคิดของผู้อื่น ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ ๆ

7. การพัฒนาสมรรถภาพในการฟัง

สมรรถภาพในการฟังเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้แต่การฝึกฝนนั้นต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและด้วยความตั้งใจจริงของผู้ฝึกการพัฒนาจึงจะเกิดผล ริดา โมสิกรัตน์ (2526, หน้า 198-200) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาสมรรถภาพการฟัง สรุปไว้ดังนี้

7.1 การพัฒนาบุคลิกภาพ บุคลิกภาพที่ควรสร้างเสริมให้แก่ตนเอง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพในการฟัง ได้แก่

7.1.1 สังสรรค์เป็นเนืองนิจ หมายถึง มีความสนใจที่จะติดต่อสมาคมกับบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ทุกเพศ วัยและ

กลุ่มการสังสรรค์จะทำให้รับรู้เรื่องราว ข้อคิดความเห็นต่าง ๆ จากบุคคลอื่นได้อย่างกว้างขวาง เหล่านี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกลและรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

7.1.2 เป็นนักประชาธิปไตย หมายถึง พัฒนาตนเองให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ๆ ด้วยจิตใจที่เป็นกลางยินดีรับฟังความคิดเห็นโดยปราศจากอคติ แม้ว่าผู้นั้นจะมีทัศนคติที่ขัดแย้งหรือเป็นฝ่ายตรงข้าม

7.1.3 มองโลกในแง่ดี มีเจตคติที่ต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ เข้าใจว่า แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน แต่ละคนย่อมมีข้อดีและข้อบกพร่องในตัวเอง ก็จะรับสารด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ไม่มีอคติใด ๆ ทำให้การรับสารมีคุณภาพยิ่งขึ้น

7.1.4 ควบคุมตนเองทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และความคิดให้เหมาะสมและสัมพันธ์กับผู้ส่งสารนอกจากนี้จะควบคุมตนเองให้สามารถฟังเรื่องได้ทุกประเภท แม้จะนำเสนอด้วยวิธีที่น่าสนใจชวนให้ฟังหรือไม่ก็ตาม

7.2 การพัฒนาวิธีฟัง การพัฒนาวิธีการฟังอย่างต่อเนื่องและหลากหลายก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสมรรถภาพการฟัง แนวทางการพัฒนาวิธีการฟังมีดังนี้

7.2.1 ความรู้สึกในการรับสาร หมายถึงฝึกฝนความสามารถในการรับสารให้มีปฏิกิริยาต่อสารทั้งวจนสารและอวจนสารได้อย่างรวดเร็วและสามารถตีความของสารได้อย่างถูกต้องการฝึกฝนให้เป็นผู้มีความรู้สึกในการรับสาร อาจทำได้หลายวิธีดังนี้

1) ฟังวจนสารทุกถ้อยคำจนจบเรื่องพยายามจับใจความสำคัญของเรื่องให้ระลึกอยู่เสมอว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่เคยฟังมาก่อนและไม่ควรด่วนสรุปว่าเป็นเรื่องไม่มีคุณค่าสาระ เพราะจะทำให้ไม่มีสมาธิในการฟัง

2) พิจารณาไตร่ตรองจุดมุ่งหมายของผู้พูดและเนื้อหาที่พูดว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด ข้ออ้างและเหตุผลต่าง ๆ ที่ยกมาสนับสนุนคำพูด เชื่อถือได้หรือไม่อย่างไร เป็นต้น การไตร่ตรองใคร่ครวญขณะฟังจะทำให้ไม่เกิดช่องว่างของอัตราความเร็วระหว่างความคิดกับการฟัง

3) จับตามองผู้พูดตลอดเวลา สังเกตการใช้ถ้อยคำ ลักษณะกระเสีง การเคลื่อนไหวอวัยวะร่างกาย อากัปกิริยา สีหน้าแววตาที่ผู้พูดแสดงออกพินิจพิจารณาว่าวจนสารอันจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดกำลังคิดอะไร มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร มีความหมายแฝงหรือมีความหมายที่จงใจสื่อผ่านกระแสเสีงและอากัปกิริยาท่าทางต่าง ๆ อย่างไร

7.2.2 การฝึกฟังแบบต่าง ๆ เลือกใช้วิธีการฟังให้เหมาะสมกับสารรู้จักบันทึกสาระสำคัญ เรื่องราว แง่คิด ข้อสังเกต เป็นต้น

7.2.3 การนำสารที่ฟังนั้นไปใช้ประโยชน์

7.3 การพัฒนานิสัยการฟังและการสร้างนิสัยในการฟังนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาสมรรถภาพการฟัง เพราะนิสัยการฟังจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการฟังที่ยั่งยืนการพัฒนานิสัยการฟังมีหลายวิธีการดังนี้

7.3.1 สร้างนิสัยสนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอไม่ควรเลือกฟังเฉพาะเรื่องที่ตนชอบหรือสิ่งที่มีประโยชน์เท่านั้น

7.3.2 สร้างความรู้สึกที่จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นและควรสร้างความรู้สึกที่กระปรี้กระเปร่า ปลอดโปร่งและสบายใจในขณะที่ฟังซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่ฟังได้ดี

7.3.3 สร้างความรู้สึกจริงจังต่อผู้ส่งสารและมีจิตใจที่เป็นกลางไม่อคติต่อผู้พูดมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารมากกว่าต่อตัวผู้พูด

7.3.4 สร้างไหวพริบและสร้างปฏิภาณในการที่จะตอบสนองสารซึ่งไม่ทำให้ผู้ส่งสารรู้สึกอึดอัดใจหรือรำคาญที่ไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้ฟังและเพื่อจะได้ตอบสนองสารได้ดีจึงควรฝึกฝนตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ยิ่งอ่านมากก็จะทำให้มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ จากการอ่าน

2) ศึกษาและใช้ภาษาอย่างเหมาะสมชัดเจนและถูกต้องรวมทั้งคำศัพท์ ความหมาย สำนวนคำพังเพยและรูปแบบประโยคต่าง ๆ

3) พุดเป็น หมายถึง รู้วิธีการพูดและมีความสามารถในการพูดซึ่งจะทำให้มีบทบาทเป็นผู้ส่งสารได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ โอกาสและบุคคล

สรุป การพัฒนาสมรรถภาพในการฟังตามขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้การรับสารโดยผ่านกระบวนการของการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้รับสารสามารถพัฒนากระบวนการรับสารจากการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การประเมินการฟัง

ฮับบาร์ด (Hubbard, 1983, pp.263-265) ได้จำแนกการทดสอบการฟังภาษาอังกฤษออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

8.1 ในการทดสอบการฟังที่แท้จริง (pure listening test) เป็นการทดสอบการฟังและการจำแนกเสียงของคำที่ได้ยิน เช่น

8.1.1 การทดสอบจำแนกเสียงโดยใช้การเทียบเสียง

8.1.2 การทดสอบจำแนกเสียงโดยวัดการฟังเสียงเน้นหนัก (stress) ในคำและประโยค

8.1.3 การทดสอบการฟังระดับเสียงสูงต่ำในประโยค

8.2 การทดสอบความเข้าใจในการฟัง (listening comprehension test) เป็นการทดสอบความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง เช่น ฟังเสียงแล้วตอบคำถาม เป็นต้น

เสาวลักษณ์ รัตนวิรัช (2531, หน้า 116-122) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการฟัง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเขียนตามคำบอก โดยแยกออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนในการเตรียม ประกอบด้วย

1.1 เลือกข้อความและลำดับขั้นตอนในการเตรียมทำแบบทดสอบ กำหนดจุดมุ่งหมายของการทดสอบ

1.2 เลือกชนิดของแบบทดสอบให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการทดสอบ

1.3 กำหนดเนื้อหาต่าง ๆ ที่จะออกข้อสอบ

1.4 กำหนดเวลาที่ใช้ในการทดสอบ การตรวจให้คะแนน และการกำหนด

วิธีแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ

2. ขั้นตอนในการดำเนินการสอบการเขียนตามคำบอกแบบมาตรฐาน

2.1 ผู้สอนควรที่จะอ่านข้อความทั้งหมดด้วยความเร็วปกติ ผู้สอบตั้งใจฟังและพยายามทำความเข้าใจเนื้อเรื่องในข้อความนั้นให้มากที่สุด

2.2 ผู้สอน อ่านข้อความครั้งที่ 2 ซึ่งการอ่านครั้งนี้ผู้สอนจะอ่านวลี หรือประโยคซ้ำ ๆ และมีการหยุดพักเป็นช่วง ๆ จะมีการแบ่งวรรคตอน ผู้สอนก็จะอ่านออกเสียงด้วย ในขั้นนี้ผู้สอบจะฟังแล้ว เขียนประโยคหรือวลีที่ได้ยิน

2.3 ผู้สอนอ่านข้อความทั้งหมดด้วยความเร็วปกติอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ผู้สอบได้ตรวจทานสิ่งที่เขียนไว้และเติมส่วนที่ขาดตกบกพร่องให้สมบูรณ์

อัจฉรา วงศ์โสธร (2538, หน้า 130-135) อธิบายว่า การทดสอบการฟังสามารถวัดได้ทั้งที่เป็นหน่วยความหมายย่อยและความเข้าใจสารโดยรวมที่อาศัยโครงสร้างความรู้ของผู้เรียนการทดสอบการฟังอาจวัดโดยบทฟังและมีตัวเลือกคำตอบแล้วให้ผู้ฟังเลือกคำตอบหรืออาจเป็นการฟัง แล้วเขียนคำตอบหรือพูดตอบ เป็นคำ วลี และข้อความ

นอกจากนี้ อัจฉรา วงศ์โสธร เสนอว่า เกณฑ์การประเมินทักษะฟังควรเป็นไปตามรูปแบบการฟัง เช่น ถ้าเป็นการฟังแบบตัวต่อตัวในการสนทนา ควรใช้เกณฑ์ที่กำหนดความสามารถในการจับใจความ การตีความ การสังเกตเกี่ยวกับกิริยาอาการ สีหน้าท่าทางของผู้พูด วัตถุประสงค์ของการพูด บริบทของการพูด สัมพันธภาพระหว่างผู้พูดและผู้ฟังสถานภาพของผู้พูด สีสัญญาที่ใช้ ถ้าเป็นการฟังที่ไม่ใช่แบบตัวต่อตัว เช่น การฟังวิทยุ โทรทัศน์ การบรรยาย ฯลฯ ก็ควรเพิ่มเกณฑ์การกำหนดความสามารถในกระบุประเภทของเนื้อความของการพูดว่าเป็นโวหารใด มีหน้าที่ภาษาและความสัมพันธ์ของเนื้อความทางด้านภาษาและความสัมพันธ์ของเนื้อความทางด้านประสบการณ์ของผู้พูดและผู้ฟังอย่างไร นอกจากนี้เกณฑ์การประเมินอาจเป็นไปตามเนื้อหาว่าเป็นภาษาทั่วไป หรือภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ เช่น การฟังการบรรยายทางสาขาวิชาการหรือการฟังด้านวิชาชีพ

9. สาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการฟัง

การฟังกับการพูดเป็นองค์ประกอบที่ควบคู่กัน การที่ผู้พูด พูดเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ฟังได้ติดตามเรื่องได้โดยตลอดนั้น จะต้องอาศัยสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้พูดและเนื้อหาสาระที่น่าสนใจซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนทำให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการฟังได้ไม่มากนักน้อยดังรายละเอียดของสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการฟังมี 4 ด้านด้วยกันคือ

- 9.1 ด้านตัวผู้พูดเป็นต้นเหตุ ทำให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นมาเอง ดังนี้
 - 9.1.1 ผู้พูดพูดไม่ชัดเจน พูดเสียงคลุ่มเครือ
 - 9.1.2 ผู้พูดพูดเสียงค่อยไป ทำให้ผู้ฟังไม่ได้ยินชัดเจน
 - 9.1.3 ผู้พูดพูดเร็วไป ผู้ฟังฟังไม่ทัน หรือพูดเข้าไปจนผู้ฟังรำคาญ
 - 9.1.4 ผู้พูดพูดเรื่องราวไม่ติดต่อกัน หรือพูดวกวนสับสน
 - 9.1.5 ผู้พูดใช้เวลาพูดนานเกินไป นานเกินกว่าเวลาที่กำหนดให้

- 9.2 ด้านตัวผู้ฟังเป็นต้นเหตุทำให้เกิดข้อบกพร่อง ได้ดังนี้
 - 9.2.1 ผู้ฟังขาดสมาธิ หรือไม่สามารถควบคุมสมาธิของตนในขณะที่ฟังได้
 - 9.2.2 ผู้ฟังมีความวิตกกังวลใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง
 - 9.2.3 ผู้ฟังไม่ได้ตั้งใจฟังตั้งแต่เริ่มแรกที่มีการพูด
 - 9.2.4 อวัยวะในการรับเสียงของผู้ฟังผิดปกติ
 - 9.2.5 ผู้ฟังฟังโดยไม่คิดตามเรื่องที่ฟัง
 - 9.2.6 ผู้ฟังง่วงนอน ทำให้ฟังเรื่องราวได้ไม่ติดต่อกัน

9.3 ข้อบกพร่องในการฟังที่เกิดจากสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดข้อบกพร่องในการฟังได้ คือ

- 9.3.1 ในขณะที่รับฟังมีเสียงรบกวนจากภายนอก
- 9.3.2 เพื่อนที่มาฟังด้วยกันชวนคุย จึงทำให้ฟังเรื่องราวได้ไม่ติดต่อกัน
- 9.3.3 มีกลิ่นเหม็นอับขึ้นภายในห้องประชุมที่นั่งฟัง
- 9.3.4 อากาศภายในห้องประชุมร้อนอบอ้าว
- 9.4 ข้อบกพร่องในการฟังที่เกิดจากเนื้อเรื่องที่นำมาพูด ได้แก่
 - 9.4.1 เนื้อหาที่นำมาพูดไม่น่าสนใจ หรือเป็นเรื่องล้าสมัย
 - 9.4.2 เรื่องที่นำมาพูดยาวเกินไป
 - 9.4.3 เรื่องที่ฟังนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ฟังเคยฟังมาหลายครั้งแล้ว
 - 9.4.4 เรื่องที่นำมาพูดเป็นเรื่องที่หยาบคายไม่น่ารับฟัง

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการฟังนั้นมาจากด้านตัวผู้พูดซึ่งอาจเกิดจากผู้พูดพูดไม่ชัดเจน พูดค่อยเกินไป หรือแม้แต่ตัวผู้ฟัง เช่น ผู้ฟังขาดสมาธิ ไม่คิดตามเรื่องที่ฟังหรือเกิดจากสภาพแวดล้อม จากเนื้อเรื่องที่พูด สาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการทำให้เกิดข้อบกพร่องในการฟัง ซึ่งมีทางที่จะแก้ไขข้อบกพร่องในการฟังต่อไป

10. การแก้ไขข้อบกพร่องในการฟัง

วิธีแก้ไขที่ได้ผลดีที่สุดคือ ควรแก้ไขให้ตรงจุดที่บกพร่องโดยพิจารณาว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การฟังไม่ได้ผลอย่างสมบูรณ์ก็ต้องแก้ที่จุดนั้นจึงควรแก้ไขแต่ละด้านที่มีข้อบกพร่องดังนี้

10.1 การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากตัวผู้พูด ข้อบกพร่องที่เกิดจากตัวผู้พูดมีหลายประเด็น เช่น พูดเสียงค่อย พูดวากวน พูดไม่ชัดเจน พูดเร็วไป พูดซ้ำเกินไปเหล่านี้ผู้ฟังจะต้องแจ้งให้ผู้พูดได้ทราบโดยตอบแบบประเมินผลในการพูดแต่ละครั้ง เพื่อผู้พูดจะได้แก้ไขปรับปรุงฝึกฝน การพูดของตนเองใหม่และระมัดระวังไม่ให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวขึ้นนี้อีก

10.2 การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากผู้ฟัง เช่น ถ้าไม่มีสมาธิในการฟัง ผู้ฟังต้องพยายามฝึกตนเองให้มีใจจดจ่อต่อเรื่องที่ฟัง ฝึกการจัดความวิตกกังวลใจออกให้หมดขณะรับฟังเรื่องราว ถ้าสาเหตุเกิดจากการรบกวนเพราะรับประทานอาหารอิ่มเกินไป ก็ควรแก้ไขรับประทานอาหารน้อยลงในกรณีที่เกิดจากอวัยวะในการฟังผิดปกติ ก็ควรหาทางให้แพทย์รักษาหรือหาเครื่องช่วยฟังมาใส่ช่วยให้ฟังได้ยินชัดเจนตามคำแนะนำของแพทย์

10.3 การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมสาเหตุเกิดจากสถานที่คือ ห้องประชุมไม่ดี ไม่สะดวก ก็ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมหรือเลือกสถานที่ใหม่ที่ปราศจากสิ่งรบกวนใด ๆ จากภายนอกได้

10.4 การแก้ไขข้อบกพร่องในการฟังที่เกิดจากเรื่องที่นำมาพูด ผู้จัดหรือผู้พูดก็ควรเลือกเรื่องที่ทันสมัยและเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้ฟังและผู้พูดควรเลือกเรื่องที่พูดไม่ยาวมากนัก ควรจัดสรรเนื้อหาสาระให้พอเหมาะกับเวลาที่พูด และเรื่องไม่สลับซับซ้อนมากเกินไปและควรเลือกเรื่องที่เหมาะสมจะนำมาพูดต่อที่ประชุม

สรุปได้ว่า เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการฟังได้ ก็จะกลายเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การฟังมีประสิทธิภาพในการพูดจะติดต่อสื่อสารกันนั้น ทั้งฝ่ายผู้พูดกับผู้ฟังนอกจากจะอาศัยคำพูด บุคลิกภาพ กิริยาท่าทางของผู้พูดและผู้ฟัง มีมารยาทในการฟังที่ดีแล้ว ยังมีส่วนแวดล้อมและอารมณ์ของทั้งสองฝ่ายมาเกี่ยวข้องที่อาจจะทำให้เข้าใจกันง่าย หรือทำให้ไม่สามารถเข้าใจกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่นำมาพูดจะต้องเป็นเรื่องที่ทันสมัยน่าสนใจและเข้าใจง่ายทั้งเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง

11. ความสามารถทางเรียนด้านการฟัง

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ (2537, หน้า 143) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญที่ทำให้เกิดความสามารถในการฟังนั้นเกิดจาก

11.1 ความสามารถทางไวยากรณ์โดยเน้นที่การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย

11.2 ความสามารถทางภาษาสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาพูดที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน

11.3 ความสามารถในการตีความตามเนื้อหา

11.4 ความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ฟังกับความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์ของตน

เจอรามี (Jerami, 2003, p. 15) ได้กล่าวถึงการสอน ครูสามารถสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการฟังดังนี้

1. การเตรียมตัวเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งครูและผู้เรียนจำเป็นต้องเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการฟัง ครูต้องพยายามอย่างดีที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจและอยากติดตามงานที่ต้องทำ เพื่อที่ว่าผู้เรียนจะได้เกิดความรู้สึกอยากฟังจริง ๆ

2. ฟังครั้งเดียวไม่พอ คือ การฟังรอบแรกมักจะเป็นการให้ผู้เรียนฟังดูว่าเรื่องที่ฟังนั้นเป็นอย่างไรเพื่อที่ว่า การฟังครั้งต่อ ๆ ไปจะง่ายขึ้น

3. ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองต่อเนื้อหาของสิ่งที่ฟังด้วย ไม่ใช่เฉพาะแต่เพียงภาษาเท่านั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในการฝึกฝนทักษะการฟังคือ การพยายามจับความหมายเจตนาของของผู้พูดหรือผู้เรียนฟังแล้วรู้สึกอย่างไร

ความสามารถทางการเรียนด้านการฟังครูก็มีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถขึ้นและผู้เรียนก็ต้องมีการตอบสนองและฝึกเรียน ฝึกด้วยตนเอง จึงขึ้นอยู่กับตัวของผู้เรียนเองที่จะมีความสามารถมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า ทักษะการฟัง หมายถึงความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนซึ่งเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน

12. ความหมายของการพูด

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามความหมายของการพูดไว้ดังนี้

คราเชน, และเทรซี่ (Krashen, & Tracy, 1983, pp. 32-35) ได้อธิบายว่าความสามารถในการพูดจะเกิดขึ้นได้เองหลังจากได้รับข้อมูลป้อนเข้าที่สามารถเข้าใจความหมายทางการฟังมาแล้วอย่างเพียงพอ และใช้เวลาในการปรับตัว ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับความสามารถ อายุ และลักษณะของปัจจัยที่ป้อนเข้า

สปรัทท์, พัลเวอร์นิสส์, และวิลเลียมส์ (Spratt, Pulverness, & Williams, 2005, pp. 34-35) ได้ให้ความหมายของการพูดไว้อีกความหมายหนึ่ง คือ การพูดเป็นการผลิตภาษา (productive skill) เช่นเดียวกับการเขียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้คำพูดเพื่อที่จะแสดงความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ และตรงตามจุดมุ่งหมายของการพูด เช่น การอธิบายความ การอภิปราย การทักทาย การชักชวน และการสนทนา เป็นต้น

พรสวรรค์ สายสุดใจ (2542, หน้า 9) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันไว้ว่าความสามารถในการพูด คือ การที่ผู้พูดใช้ความสามารถในการผลิตภาษาโดยส่งออกมาเป็นข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้เป็นอย่างดีและเกิดการตอบสนองตรงตามวัตถุประสงค์

ปนัดดา จินประชา (2545, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของการพูดในลักษณะที่คล้ายคลึงกันไว้ว่า การพูด หมายถึง การถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจและความรู้สึก เพื่อให้

ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจตรงตามจุดมุ่งหมายในการพูด รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ร่วมสนทนาเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การพูด หมายถึง ความสามารถในการผลิตภาษาเพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้ ตลอดจนมีความชัดเจน ตรงประเด็น ครบถ้วน ฟังแล้วเข้าใจ และใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาได้ตรงตามความมุ่งหมายของการสื่อสาร มีความเข้าใจอันดีระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

2. ความสำคัญของการฟังและการพูด

ความสำคัญของการฟังและการพูดภาษาอังกฤษในปัจจุบันนั้น มีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษที่สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้เหมาะสมกับระดับที่ตนเองเรียน และสามารถนำไปสื่อสารได้ในชีวิตจริง รวมทั้งเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟังและการพูดภาษาอังกฤษไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสอนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ดังนี้ คือ

การฟังภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษ ปัญหาในการฟังได้แก่การฟังเสียงที่แตกต่างจากเสียงในภาษาที่หนึ่ง เสียงเน้นหนัก ทำนองเสียง การออกเสียง การพูดซ้ำ การคาดการณ์ ความเข้าใจคำศัพท์ความหมายเนื่องจากการฟังสำเนียงภาษาและตัวชี้แนะทั้งภาพและเสียง (Ur, 1984, p. 7) บุคคลผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการฟังนั้น คือผู้ที่สามารถนำข้อมูลที่ได้ฟังมาเรียบเรียงจนเกิดความเข้าใจแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในขณะที่ฟัง คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกทักษะและประสบการณ์การฟังในสถานการณ์จริง (Anderson, & Lynch, 1988, p. 23)

การพูดเป็นสิ่งสำคัญเพราะการสอนภาษาทุกภาษา มีธรรมชาติของการเรียนรู้เช่นเดียวกัน คือ เริ่มจากการฟัง และการพูดแล้วจึงไปสู่การอ่านและการเขียนตามลำดับจุดมุ่งหมายของการพูด คือ การสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยการพูดอย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ครูผู้สอนควรมีความรู้และความสามารถอย่างไรจึงจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการพูดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับระดับศักยภาพของผู้เรียน (อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด, 2546, หน้า 4)

เจเรมี ฮาเมอร์ (Jeremy Harmer, 1998, แปลโดย เสาวภา ฉายะบุระ, 2546, หน้า 119-120) ได้กล่าวถึงความสำคัญและจุดประสงค์ของการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษไว้ดังนี้ คือ

1. การพูดมีความสำคัญและจุดประสงค์เพื่อเป็นการฝึกซ้อม (rehearsal) การให้นักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างอิสระ เท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้ฝึกซ้อมการพูดจริงนอกห้องเรียน เช่นการให้พวกเขาได้เล่นบทบาทสมมติที่โต๊ะตรวจบัตรโดยสารก่อนขึ้นเครื่องบิน ทำให้เขาได้มีโอกาสฝึกซ้อมเหตุการณ์จริงในห้องเรียนด้วย

ความรู้สึกมั่นใจ และการฝึกเช่นนี้เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนค่อยๆ เกิดความเข้าใจว่า การสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศจริงๆ เป็นอย่างไร

2. การพูดมีความสำคัญและจุดประสงค์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) กิจกรรมการพูดเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องพยายามใช้ภาษาทั้งหมดและภาษาใดๆ ที่เขารู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้การพูดในแต่ครั้งจะให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ทั้งครูและนักเรียน ครูจะมีโอกาสเห็นว่านักเรียนทำได้ดีแค่ไหน และเขามีปัญหาอะไรบ้างด้านภาษา ตัวนักเรียนเองก็มีโอกาสเห็นว่า การพูดบางอย่างมีความยากง่ายเพียงใด และเขาจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อปรับปรุงการพูดให้ดีขึ้น กิจกรรมการพูดจะช่วยให้เขารู้สึกมั่นใจและพอใจขึ้นอย่างมาก และจะช่วยให้เขามีกำลังใจในการเรียนรู้ในขั้นต่อไป หากมีครูคอยเอาใจใส่และชี้แนะ

3. การพูดมีความสำคัญและจุดประสงค์เพื่อเป็นการทำให้นักเรียนสนใจ และอยากมีส่วนร่วม (engagement) กิจกรรมการพูดที่ดีควรจะสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้มาก หากนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และหากครูจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ด้วยความเข้าอกเข้าใจ ซึ่งนักเรียนจะได้รับความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพูดเป็นอย่างมาก

การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสาร และในการสอนทักษะการพูดเบื้องต้น นั้นมีจุดประสงค์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องให้ตัวอย่างและความถูกต้องในองค์ประกอบต่างๆ ของการพูด ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่ขั้นการเรียนรู้การพูดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถเรียนรู้การพูดได้ด้วยตนเอง ฉะนั้นในการเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนพูดนั้น ครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 27)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการฟังและการพูดภาษาอังกฤษนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญเพราะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพจักนำไปสู่การพูดที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการให้ตัวอย่างการฟังและการพูดที่ถูกต้องกับผู้เรียน ตลอดจนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ในการฟังและการพูดที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเรียนรู้การฟังและการพูดได้ด้วยตนเอง

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังและการพูด

เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้นแต่เรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน และการงานอาชีพ การที่ผู้เรียนจะใช้ภาษาได้ถูกต้อง คล่องแคล่วและเหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษา ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดีผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดำเนินการฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด ทั้งในห้องเรียนและ

นอกห้องเรียนการจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของภาษา ดังนั้นหากนักเรียนเรียนทักษะทางภาษาไม่เข้าใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดความท้อแท้ในการเรียนทักษะทางภาษาอีกทั้งยังไม่สามารถนำทักษะทางภาษาไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนทักษะการฟังและการพูดในระยะที่ผ่านมาเน้นการฝึกการออกเสียง (pronunciation) โดยฝึกการออกเสียงหนักเบาในคำ (stress) ระดับเสียงสูงต่ำในประโยค (intonation) ตลอดจนการฝึกโครงสร้างของประโยคหลาย ๆ แบบ (pattern drills) โดยเน้นความถูกต้อง (accuracy) ตามหลักภาษาศาสตร์จนละเลยที่จะฝึกยุทธวิธีที่จะพูดให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่ตนพูด และสามารถโต้ตอบกับเจ้าของภาษาได้ (Eckard, & Kearny, 1981, p. 47) เนื่องจากการฟังและการพูดเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม จึงมีการเปลี่ยนแปลงให้ฝึกทักษะการฟัง และการพูด ในระดับข้อความซึ่งเน้นการเลือกประโยคมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม แทนการนำบทสนทนาในลักษณะที่โครงสร้างมาใช้ (structural dialog) เนื่องจากบทสนทนา ลักษณะนี้ชี้ให้เห็นรูปประโยคตามกฎไวยากรณ์แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการสอนทักษะการฟัง และการพูดเพื่อการสื่อสารนี้ผู้ฟังและผู้พูดจะต้องใช้ความสามารถทางภาษาทุกด้านทั้งนี้เพราะนอกจากใช้ศัพท์ และโครงสร้างที่ตนรู้จักแล้วยังต้องใช้ความสามารถในการตีความ การเดา ความหมาย ทำนายเรื่องที่ผู้พูดจะกล่าวต่อไป ตลอดจนเข้าใจความหมายแฝงในคำพูดได้ ถึงแม้ว่าผู้พูดจะไม่ได้พูดออกมาโดยตรงก็ตาม (Morrow, 1981, pp.71-78)

เนื่องจากการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันได้เน้นให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ การฟัง และการพูดจึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน การฝึกความเข้าใจในการฟังจึงมีความสำคัญพอ ๆ กับการฝึกความสามารถในการพูด บินเน (Byrne, 1987, p. 9) ดังนั้นจึงควรพัฒนาทักษะทั้งสองไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ จอนสัน (Johnson, & Johnson, 1984, pp.45-46) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงเกี่ยวกับการสอนทักษะการฟัง และการพูดดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในด้านการออกเสียง การเลือกความหมาย และกฎไวยากรณ์ของภาษา และสามารถนำสิ่งที่เรียนมาไปใช้ในสถานการณ์จริง กล่าวคือผู้เรียนจะต้องมีทักษะทางภาษา (linguistic skills) และทักษะทางการสื่อสาร (communicative skills)
2. ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น แต่ไม่ได้หมายถึง การยึดลำดับความยากง่ายของไวยากรณ์เป็นหลัก ควรเน้นบทสนทนาที่ไม่เป็นทางการ (informal conversation) ก่อนบทสนทนาที่เป็นทางการ (formal conversation) ควรเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยสามารถชี้ให้เห็นกฎการพูด (rules of speaking) ได้ คือ ผู้เรียนทราบว่า บทสนทนาใดใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร ผู้พูดมีจุดประสงค์อย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เนื้อหาต้องตรงกับความสนใจของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้มีอารมณ์และสนใจที่จะพูดโต้ตอบกัน

3. การสอนทักษะการฟังและการพูด ควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เครียดจนเกินไป ผู้เรียนมีความสบายใจ และไม่กระตือรือร้นที่จะพูด ถ้าเป็นไปได้ควรจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการร่วมกิจกรรมการฝึกทักษะการฟังและการพูดได้เป็นอย่างดี

4. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจยุทธวิธีที่จะพูดให้ผู้อื่นสนใจ คือ รู้จักการเริ่มต้นการสนทนา (opening) การใช้เวลาคิดในระหว่างการสนทนา (pausing) การจบการสนทนา (closing) และการรู้จังหวะที่จะหยุดพูด เพื่อฟังผู้อื่นพูด

ในการสอนทักษะการฟังและการพูดนี้ เน้นการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาอังกฤษที่เรียนมาใช้ในการสื่อสาร และฝึกความเข้าใจในการฟังภาษาอังกฤษของชาวต่างประเทศโดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องออกเสียงชัดเหมือนชาวต่างประเทศทั้งนี้ในการสนทนา ควรมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำ และควรคำนึงว่า ผู้พูดสามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ตนเองต้องการจะสื่อความหมายหรือไม่ หากผู้ฟังเข้าใจดีก็ถือว่า ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ ถึงแม้ว่าจะพูดผิดไวยากรณ์หรือใช้คำศัพท์ผิดก็ตาม

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังและการพูด

สำหรับวิธีการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการฟังและการพูดนั้น รูปทอ กว่างสวาสดี (2549, หน้า 30 – 39) ได้กล่าวไว้ว่าควรปฏิบัติไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก ดังต่อไปนี้

1. การฟังคำเดี่ยว วลี และประโยค ซึ่งผู้สอนอาจทำได้โดยให้ผู้เรียนแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ปฏิบัติตามคำสั่ง วาดรูป เล่นเกมส์ บอกทิศตามแผนที่ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจให้สังเกตการเน้นเสียงหนักเบาในคำ และระดับเสียงสูงต่ำในประโยค
2. การฟังโดยพยายามเชื่อมโยงคำต่าง ๆ ที่ได้ยินเป็นกลุ่มที่มีความหมายเพื่อให้จำง่าย
3. การฟังเนื้อเรื่องสั้น ๆ ซึ่งอาจมีคำศัพท์ และโครงสร้างที่รู้จักแล้ว โดยที่ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปเหตุการณ์ว่า ใคร ทำอะไร ทำแล้วหรือยังไม่ได้ทำ หรือกำลังทำอยู่ หรือสรุปได้ว่า บุคคลในเรื่องมีอาชีพอะไร

4. การฟังบทสนทนา หรือข้อความต่าง ๆ ควรเป็นบทสนทนา หรือข้อความที่อยู่ในชีวิตประจำวัน และเป็นธรรมชาติ

ขั้นตอนการสอนทักษะการฟังและการพูด

การสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษนั้น มีขั้นตอนในการสอน ดังนี้คือ (รูปทอ กว่างสวาสดี, 2549, หน้า 39)

1. ตั้งจุดประสงค์

ผู้สอนจะต้องตั้งจุดประสงค์ว่า จะให้ผู้เรียนทำอะไร โดยมีจุดประสงค์ปลายทาง (terminal objective) และจุดประสงค์นำทาง (enabling objective) ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1.1 จุดประสงค์ปลายทาง เป็นข้อกำหนดที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ คือ สื่อสารได้ เช่น สามารถสนทนาเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าได้ถูกต้องเหมาะสมเป็นต้น

1.2 จุดประสงค์นำทาง เป็นทักษะย่อยที่ผู้เรียนต้องฝึกก่อนจะบรรลุจุดประสงค์ ปลายทาง คือ ให้ความหมายศัพท์ โครงสร้างหรือสำนวนใหม่ และความรู้ทางสังคมศาสตร์ที่มีในบทสนทนานั้น ซึ่งถือว่าเป็นการทำความเข้าใจในบริบท(contextualization)

2. การดำเนินการสอน

สำหรับเรื่องที่จะนำมาสอนจะต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในจุดประสงค์นำทางทั้งสิ้น ผู้สอนจะต้องนำมาสอนโดยใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรจะมีการถามตอบกับผู้เรียน เพื่อซักซ้อมความเข้าใจในเรื่องที่สอน ซึ่งจัดเป็นการให้ความรู้ความสามารถทางภาษาศาสตร์ (linguistic competency)

3. การฝึกทักษะการฟังและการพูด

การสอนในขั้นนี้ จัดได้ว่า เป็นหัวใจของการฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้จะต้องตรงกับจุดประสงค์ปลายทางที่กำหนดไว้แล้วผู้สอนอาจจะใช้กิจกรรมตลอดจนวิธีการต่าง ๆ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน และลักษณะของผู้เรียน ตลอดจนใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ มาช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจ เป็นการใช้องค์ความรู้ความสามารถทางการสื่อสาร (communicative competency)

4. การถ่ายโอน เป็นการจัดกิจกรรมหลังการฝึกการสนทนาตามบทเรียนในการฝึกทักษะการฟังและการพูด นอกจากผู้สอนจะเตรียมผู้เรียน ในลักษณะยิดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (group centered approach) โดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และเป็นคู่ ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะการฟังและการพูด ผู้สอนควรจัดกิจกรรมออกเป็น 4 ระยะ คือ

4.1 กิจกรรมก่อนการสนทนา (pre-conversation activities) เป็นการเตรียมผู้เรียนโดยการสร้างความสนใจ ทบทวนโดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เข้าช่วย

4.2 การสนทนาโดยการกำหนดขอบข่ายให้หมด (controlled conversation) โดยให้ผู้เรียนฝึกสนทนาได้ตอบเป็นกลุ่ม หรือเป็นคู่ หลังการฝึก

4.3 การสนทนาโดยการกำหนดขอบข่ายให้ครึ่งหนึ่ง (semi controlled conversation) วิธีนี้ผู้สอนสามารถกระทำได้หลายวิธีด้วยกันได้แก่

4.3.1 ให้ผู้เรียนเลือกคำถาม มาถาม – ตอบ ในบทสนทนาที่ไม่สมบูรณ์

4.3.2 ให้ผู้เรียนถามคำถามและเลือกตอบคำถามจากที่กำหนดให้ และให้อิสระผู้เรียนในการตอบคำถามเองได้ด้วย

4.3.3 ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติโดยผู้สอนกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น สถานการณ์เกี่ยวกับการโทรศัพท์ ถ้าผู้เรียนคนใดพร้อมให้เป็นนักเรียนคนที่ 1 และ 2 ถ้าไม่มีผู้ใดพร้อมให้ใช้คำถามที่เตรียมไว้

4.3.4 ให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับจังหวัด 2 จังหวัด จังหวัดที่ผู้เรียนรู้จัก โดยให้ศัพท์โครงสร้างที่จำเป็นต้องใช้ หรือให้คำถามเพื่อนำอภิปราย

4.4 การสนทนาโดยเสรี (free conversation) วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสสนทนาโต้ตอบกันเองอย่างอิสระโดยผู้เรียนเลือกใช้ศัพท์และโครงสร้างตามความเหมาะสมแล้วแสดงบทบาทสมมติ แก้ปัญหา หรืออภิปรายสำหรับสถานการณ์ตัวอย่างที่ผู้สอนอาจสมมติขึ้นมานั้นอาจ ได้แก่

4.4.1 ให้สนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือในการบอกทิศทาง

4.4.2 ให้ผู้เรียนฟังการสนทนายระหว่างบุคคล 2 คน เกี่ยวกับการนัดหมายจุดลงในตารางเวลาแล้วให้ผู้เรียนจับคู่กันพูดกับเพื่อนว่า บุคคลทั้งสองว่าง และไม่ว่างวันใด เวลาใด

4.4.3 ให้ผู้เรียนใช้การแก้ปัญหาโดยให้หัวข้อตามจุดมุ่งหมายที่จะสื่อสาร

4.4.4 ให้ผู้เรียนอภิปรายอย่างเสรี โดยให้ประเด็นอภิปรายทั้งนี้การอภิปรายอย่างเสรีเป็นกิจกรรมสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

เฉลิมพล ดาวเรือง (2535, หน้า 59-64) ได้เสนอแนวทางการสอนพูดภาษาอังกฤษไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. สร้างความเคยชิน

1.1 ทุกครั้งเมื่อครูเข้าชั้นเรียน ควรเริ่มต้นด้วยการทักทายเป็นภาษาอังกฤษ อาจจะเกี่ยวข้องกับรูปประโยคที่กำลังจะสอนในชั่วโมงนั้น หรือเป็นการฝึกทบทวนรูปประโยคที่เรียนไปแล้ว หรืออาจจะสนทนาในเรื่องทั่วไป การเริ่มต้นชั่วโมงภาษาอังกฤษด้วยการทักทายสนทนากับนักเรียนด้วยรูปประโยคง่ายๆ จะเป็นการอุ่นเครื่องที่ดี เมื่อนักเรียนสามารถพูดได้ตอบประโยคง่ายๆ ได้ ก็จะมีกำลังใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออกกล้าพูดภาษาอังกฤษโดยไม่รู้ตัว

1.2 เมื่อออกคำสั่งให้นักเรียนทำอะไรก็ตาม ครูควรเลือกใช้คำสั่งเป็นภาษาอังกฤษอย่างง่ายๆ ที่เหมาะสมกับระดับชั้น หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไทยที่ไม่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังความเคยชินซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักเรียนที่พูดไม่คล่องแคล่วจะทำให้ผู้เรียนกล้าพูดมากขึ้น

2. สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ครูจะต้องเลือกรูปประโยคที่เหมาะสมกับผู้เรียนเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น เกม เพลง การสร้างสถานการณ์ และบทบาทสมมติที่ครูเป็นผู้กำหนด หรือผู้เรียนแต่งเอง

3. สร้างความถูกต้องแม่นยำ นอกจากความเคยชิน และความสนุกสนานแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่ควรมองข้าม คือ ความถูกต้อง แม่นยำ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องไวยากรณ์

กฎเกณฑ์ วิธีออกเสียง สำเนียง มีความรู้เรื่องคำศัพท์ และการนำภาษาอังกฤษไปใช้เพื่อจะได้เป็นรูปแบบที่ดีให้แก่ผู้เรียน

4. สร้างบรรยากาศ ครูต้องรู้จักสร้างบรรยากาศเริ่มตั้งแต่ครูก้าวเข้าชั้นเรียนโดยใช้กิจกรรม และสื่อต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ มีการเคลื่อนไหว เพลิดเพลิน และสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นที่จะพูดภาษาอังกฤษโดยอิสระไม่ต้องรอให้ครูบังคับ นอกจากนี้จะต้องจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อบรรยากาศการฝึกพูดภาษาอังกฤษ

5. สร้างความมั่นใจ ครูจะต้องสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนับแต่ก้าวแรกที่ครูเข้าชั้นเรียนด้วยบุคลิก ท่าทาง และน้ำเสียงที่น่าเชื่อถือ และศรัทธา เมื่อเริ่มต้นทักทาย ครูควรสร้างความเป็นกันเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระที่จะพูดคุย ไม่ควรคาดหวังว่านักเรียนจะต้องตอบถูกเสมอไป นักเรียนบางคนอาจจะช้าในการโต้ตอบ ครูควรอดทน และคอยให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจ ครูควรให้คำชมเชยทุกครั้งที่คุณเรียนตอบผิด ครูควรหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่เคร่งเครียดจนเกินไป พยายามให้นักเรียนผ่อนคลายมากที่สุด

ได้มีนักการศึกษาเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษไว้อย่างสอดคล้องกันดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 36)

1. จัดบรรยากาศของห้องให้เอื้อต่อการเรียนภาษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยและเป็นตัวอย่างสำหรับการฝึก

2. ใช้สื่อการสอน หรือนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ในการฝึกการพูด ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียนทุกจุด ควรแก้ไขเฉพาะในขั้นการนำเสนอตัวภาษา (presentation) ที่ต้องการเน้นความถูกต้องของ การใช้ภาษา (accuracy) แต่ถ้าเป็นขั้นการฝึกภาษา (practice) ที่ต้องการฝึกความคล่องในการใช้ภาษา (fluency) และข้อผิดพลาดนั้นไม่ได้มีผลต่อความเข้าใจภาษา ก็คงไม่ต้องแก้ไขทันที ควรรอโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอยและขาดความเชื่อมั่น

4. ครูสอนภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาให้พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ

5. การจัดกิจกรรมการฝึก ควรมีรูปแบบหลากหลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา

6. การสอนภาษาควรสอนทักษะสัมพันธ์ หรืออย่างน้อยควรสอนคู่กัน เช่น สอนทักษะการพูดคู่กับทักษะการฟัง เป็นต้น

7. การสอนทักษะการพูดควรจัดกิจกรรมการพูด ควรจัดกิจกรรมคู่ (pair work) ให้มาก เพราะการทำกิจกรรมจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารและแสวงหาข้อมูลได้ดี เปิดโอกาสให้นักเรียนที่ขาดความเชื่อมั่นมีโอกาสแสดงออก

8. ควรชมเชยผู้เรียน ให้กำลังใจบ่อยๆ เพราะเป็นแรงกระตุ้นที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน

9. การฝึกพูดเริ่มจากง่ายไปหายาก และให้โอกาสเด็กทุกคนได้ฝึก

ในส่วนของขั้นตอนการสอนพูดภาษาอังกฤษนั้น บังอร ร้อยกรอง (2541, หน้า 24) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งจุดประสงค์ (setting objectives) ซึ่งมีจุดประสงค์ปลายทาง (terminal objective) และจุดประสงค์นำทาง (enabling objective) โดยเน้นการสื่อความหมายทางภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม

2. การดำเนินการสอน (presentation) ซึ่งผู้สอนจะชี้ให้เห็นว่าประโยคนี้ใครพูดกับใคร พูดที่ไหน พูดอะไร พูดอย่างไร ถูกต้องตามกาลเทศะ หรือเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่

3. การฝึก (practice) เป็นการฝึกเกี่ยวกับตัวภาษา โดยการสร้างสถานการณ์ให้เหมือนจริง แล้วให้ผู้เรียนได้รับการฝึกหลายรูปแบบ เช่น ฝึกเดี่ยว ฝึกคู่ ฝึกทั้งชั้นผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ฟังสำนวนภาษาหลายๆ รูปแบบในลักษณะที่เจ้าของภาษาได้ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

4. การถ่ายโอน (transfer) เป็นการฝึกการใช้ภาษาหลังการฝึกการสอนสนทนาตามบทเรียนแล้ว ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมากขึ้นโดยการใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วอย่างอิสระ และผู้เรียนสามารถสร้างบทสนทนาขึ้นมาใหม่ได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริง

ในขั้นตอนการสอนที่เป็นขั้นการฝึก (practice) นั้น กาญจนา จันทะดวง (2543, หน้า 60-61) ได้กล่าวไว้อย่างสัมพันธ์กันเกี่ยวกับการใช้รูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลายในการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งได้เสนอตัวอย่างรูปแบบและกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ต่างๆ ตามที่ผู้สอนกำหนด

2. การให้ผู้เรียนเล่าเรื่องราวจากภาพชุดตามจินตนาการ

3. การให้ผู้เรียนออกคำสั่งให้เพื่อนทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ตนกำหนด

4. การเล่นเกมต่างๆ เช่น เกม 20 คำถาม (twenty questions)

5. การให้ผู้เรียนอภิปรายหรือโต้แย้งในหัวข้อที่สนใจ

6. การฝึกเล่านิทานสั้นๆ

7. การฝึกเล่าประสบการณ์ที่ผู้เรียนประทับใจ

8. การจัดสถานการณ์จำลองในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาในบริบทต่างๆ

เช่น ในร้านอาหาร ตลาด ธนาคาร เป็นต้น

เออร์ (Ur, 1996, pp.120-135) ได้เสนอรูปแบบและกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนทักษะการพูดที่สอดคล้องกันไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การฝึกพูดให้คล่อง (successful oral fluency practice) การพูดเป็นทักษะที่ต้องนำความรู้ทางภาษาทั้งหมดมาใช้ ครูสามารถฝึกให้นักเรียนฝึกพูดให้คล่องด้วยกิจกรรม

ต่างๆ เช่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด จัดกิจกรรมให้ดึงดูดความสนใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากพูด และเสริมแรงโดยการให้กำลังใจนักเรียนให้มีความมั่นใจในการพูด

2. การฝึกพูดโดยกำหนดหัวข้อและภาระงาน (the functions of topic and task) การจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนฝึกพูดเป็นกลุ่มย่อยตามหัวข้อต่างๆ เช่น การอภิปรายการโต้ว่าที่ การวิจารณ์ การหาเหตุผลประกอบ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอภิปรายหาเหตุผลประกอบได้

3. การฝึกการพูดโดยกิจกรรมอภิปราย (discussion activities) การจัดกิจกรรมฝึกพูดโดยการอภิปราย ผู้สอนจะต้องเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งจะเริ่มต้นจากสิ่งที่ยากที่สุด จากนั้นดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้สังเกตและเมื่อสิ้นสุดลงครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายว่ากิจกรรมที่ดำเนินไปนั้นมีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อหาทางปรับปรุงต่อไป ซึ่งได้แก่ การอธิบายภาพ หาความแตกต่างของภาพ หารูปที่เหมือนกัน จัดทำรายการซื้อสินค้า การแก้ปัญหา เป็นต้น

4. เน้นการปฏิสัมพันธ์ของการพูดในรูปแบบต่าง (other kinds of spoken interaction) เป็นกิจกรรมที่มีกรอบโครงสร้าง มีภาระงาน และเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะผู้เรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา แต่ในระดับที่สูงขึ้นไป ผู้เรียนอาจต้องการกิจกรรมการพูดที่มีกรอบภาระงานที่กว้างขึ้น ดังนั้นผู้สอนควรมองหาเกมที่ยากขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมการพูดของผู้เรียน

5. การใช้วิธีแสดงบทบาทสมมติและการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง (role play and related techniques) ซึ่งการจัดกิจกรรมจะมีลักษณะเป็นการแสดงออกที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงมากที่สุด ได้แก่ บทสนทนาที่สามารถนำไปสื่อสารได้จริง (dialogue) การแสดงละคร (play) การแสดงสถานการณ์จำลอง (simulation) และการแสดงบทบาทสมมติ (role play)

6. การทดสอบการพูด (oral testing) เป็นการวัดและประเมินผลซึ่งผู้สอนอาจทดสอบความสามารถในการพูดของผู้เรียนด้วยการสัมภาษณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม การพูดตามลำพัง และการอธิบายภาพ เป็นต้น

นพเก้า ณ พัทลุง (2548, หน้า 23-25) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่เน้นการกระบวนการฝึกภาษาไว้อีกแนวทางหนึ่ง มี 4 ประการ ได้แก่

1. การออกเสียงคำพูด (pronunciation) แต่ละภาษาจะมีการออกเสียงที่แตกต่างกันทั้งเสียงสระเสียงพยัญชนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บางเสียงในภาษาอังกฤษจะไม่มีในภาษาไทย ทำให้เกิดปัญหาในการออกเสียงสำหรับเด็กไทย

2. การลงน้ำหนักคำ (stress) การเน้นเสียงในคำ วลี หรือประโยคเป็นสิ่งสำคัญในการพูด เพราะหากเน้นเสียงผิดที่อาจทำให้ความหมายในการพูดผิดเพี้ยนไปด้วย

3. การออกเสียงสูงต่ำ (intonation) การพูดภาษาอังกฤษจะมีระดับสูง ปานกลาง ต่ำ ทำนองเสียงสูงและต่ำจะขึ้นอยู่กับลักษณะของประโยค และความมุ่งหมายในการพูด

4. การเว้นจังหวะในการออกเสียงในประโยค (rhythm) เป็นส่วนที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะหากพูดผิดจังหวะไปอาจทำให้การสื่อความหมายคลาดเคลื่อนได้

สรวงศ์ ยิงดี (2544, หน้า 21) ได้รวบรวมข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการสอนทักษะการพูดที่สนับสนุนกันกับข้อเสนอแนะและแนวทางต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในด้านการออกเสียง การเลือกความหมาย และกฎไวยากรณ์ของภาษา สามารถนำสิ่งที่เรียนมาไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะทางภาษา และทักษะทางการสื่อสาร

2. ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน แต่ไม่ได้หมายถึงการยึดลำดับความยากง่ายของไวยากรณ์เป็นหลัก ควรเน้นบทสนทนาที่ไม่เป็นทางการ (informal conversation) ก่อนบทสนทนาที่เป็นทางการ (formal conversation) ควรเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาจริงๆ ในชีวิตประจำวัน โดยสามารถชี้ให้เห็นกฎการพูดได้ คือ รู้ว่าบทสนทนาที่ใครพูดกับใคร เรื่องอะไร ที่ไหน พูดอย่างไร มีจุดประสงค์อย่างไร

3. บรรยากาศในการสอนทักษะการพูด ควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เครียด ผู้เรียนมีความสบายใจ และไม่กระตือรือร้นที่จะพูด ควรจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการทำร่วมกิจกรรม ฝึกทักษะการพูดได้เป็นอย่างดี เช่น อาจเปลี่ยนจากห้องเรียนไปที่ใต้ร่มไม้ เป็นต้น

4. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจยุทธวิธีที่จะพูดให้ผู้อื่นสนใจ คือ รู้จักการเริ่มต้นการสนทนา (opening) การใช้เวลาคิดในระหว่างการสนทนา (pausing) การจบการสนทนา (closing) และการรู้จักจังหวะที่จะหยุดพูดเพื่อฟังผู้อื่น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด และเนื้อหาที่ใช้ในการสอนนั้น ครูผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ตลอดจนครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการนำเอาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการสอนภาษาอังกฤษไปจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะการฟังและการพูดให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายและมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

5. การวัดทักษะการฟังและการพูด

ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษนั้น การวัดและประเมินผลนับได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้ครูผู้สอนได้รู้ถึงพัฒนาการและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

รวมทั้งผลของการวัดและประเมินผลนั้นเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการวัดและประเมินผลการพูดภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546, หน้า 1-2) ได้เสนอแนวทางการทดสอบทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษไว้ดังนี้ คือ

1. เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศแลกเปลี่ยนและนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง ชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อมในชุมชน
2. เข้าใจข้อความที่สนทนาในสถานการณ์ต่างๆ
3. สื่อสารด้วยการฟัง พูด อย่างถูกต้องชัดเจน
4. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟังและพูดเกี่ยวกับเรื่องตนเองและเรื่องใกล้ตัว
5. สื่อสารด้วยคำพูดต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจและปฏิบัติตาม
6. ใช้ประโยคตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ถามและตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้อื่นเคยทำหรือไม่เคยทำได้
8. ถามและตอบเกี่ยวกับฤดูกาลที่ชอบพร้อมบอกเหตุผลประกอบได้
9. ออกเสียงคำศัพท์ตามที่กำหนดได้
10. ถามและตอบเพื่อแสดงความรู้สึกรู้สึกของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 250) ได้เสนอแนวทางการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษไว้เป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือ

1. การพูดที่มีการควบคุม สามารถทดสอบได้ โดย
 - 1.1 การให้คำแนะนำที่สามารถมองเห็นได้ แต่นักเรียนควรมีความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ที่ใช้เสียก่อน
 - 1.2 การให้คำแนะนำที่เป็นคำพูด อาจใช้ภาษาแม่ หรือภาษาที่เรียน หรือในบางครั้งอาจเขียนก็ได้
 - 1.3 การสอบพูดปากเปล่าด้วยวิธีการทดสอบแบบโคลซ (cloze)
 - 1.4 การเล่าเรื่อง (narrative task) เล่าเรื่องให้ฟังแล้วให้ไปเล่าต่อให้เพื่อนฟัง แล้วบันทึกเทปไว้
 - 1.5 ให้พูดตามสถานการณ์สมมุติโดยใช้ภาษาตามหน้าที่ (function) ที่เหมาะสม
2. การพูดโดยอิสระในสถานการณ์การสื่อสารอย่างแท้จริง เช่น การพูดโดย
 - 2.1 ให้บรรยายสาเหตุการณ์ในภาพชุด ถ้าเป็นระดับเริ่มเรียนอาจให้คำสั่งเป็นภาษาแม่
 - 2.2 ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องง่ายๆ

2.3 ให้พูดตามหัวข้อที่กำหนดให้ ควรให้หลายๆ หัวข้อ

2.4 ให้บรรยายสิ่งของ บุคคล ฯลฯ

2.5 ให้พูดเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองโต้แย้ง ปฏิเสธ พูดหักล้าง
ข้อโต้แย้ง

2.6 สนทนา และสัมภาษณ์ เนื้อหาในการสัมภาษณ์ ควรเลือกให้เหมาะสมกับ
ระดับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน แบบสัมภาษณ์ที่เป็นนามธรรม ได้แก่ การแสดง
ความคิดเห็น การให้เหตุผลในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจให้อ่านบทความที่เตรียมไว้
ล่วงหน้า การสนทนาจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน

2.7 ให้พูดนำเสนอข้อมูลจากสื่อต่างๆ เช่น บทความ ภาพ วีดิทัศน์ ฯลฯ

2.8 ให้พูดสรุปจากเอกสาร

2.9 ให้พูดเชิงวิเคราะห์โดยนำเสนอหน้าชั้น

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 65-66) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผล
ทักษะการพูดโดยเน้นการใช้กิจกรรมไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งได้เสนอแนะกิจกรรม
ดังต่อไปนี้

1. ให้อธิบายรูปภาพ

2. ให้สนทนาเป็นคู่ๆ หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์ให้

3. ให้สำรวจกิจกรรมแล้วรายงานหน้าชั้น

4. ให้สัมภาษณ์เป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้

5. ให้บรรยายเรื่องราวโดยใช้จินตนาการของตนเอง หรือจากประสบการณ์จริง

จากกิจกรรมที่ใช้ในการวัดและประเมินผลทักษะการพูดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้
ข้างต้นนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการสนทนาภาษาอังกฤษโดยการแบ่งนักเรียน
ออกเป็นกลุ่มย่อย และผู้สอนสร้างสถานการณ์ให้ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้รับ
ประสบการณ์ในการใช้ภาษาด้วยการปฏิสัมพันธ์กันที่ชัดเจนขึ้น

ในส่วนของเกณฑ์การประเมินผลการพูดนั้น สุมิตา เรือนแบน (2546, หน้า 31-33)
ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการพูดโดยใช้เกณฑ์ของ FSI (Foreign Service
Institute) ที่เสนอไว้ว่า ควรได้มีการประเมินในด้านสำเนียงการออกเสียง (accent) ไวยากรณ์
(grammar) คำศัพท์ (vocabulary) ความคล่องแคล่ว (fluency) และความเข้าใจ (comprehension)
โดยในแต่ละด้านได้ประเมินไว้เป็น 6 ระดับ ซึ่งแสดงได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนนการพูดภาษาอังกฤษของ FSI (Foreign Service Institute)

ประเด็นการประเมิน	คำอธิบายระดับคะแนน	ระดับคะแนน
1. สำเนียง	- ออกเสียงผิดๆ จนผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้บ่อยครั้ง	0
	- ออกเสียงผิดมากบ่อยครั้งและลงเสียงหนักเข้าผิดที่ ทำให้เข้าใจยากต้องพูดซ้ำบ่อยๆ ผู้ฟังจึงจะเข้าใจ	1
	- สำเนียงยังเป็นไทย ทำให้ต้องตั้งใจฟัง และการออกเสียงผิดบางครั้งทำให้เข้าใจผิดด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ได้	2
	- สำเนียงยังเป็นไทยอยู่บ้าง และออกเสียงผิดบางครั้ง แต่ยังสามารถเข้าใจได้	3
	- ออกเสียงผิดไม่เด่นชัด ยังไม่เหมือนเจ้าของภาษา แต่ได้คล้ายเจ้าของภาษามาก	4
	- ออกเสียงเหมือนเจ้าของภาษา ไม่มีสำเนียงไทยเลย	5
2. ไวยากรณ์	- การใช้ไวยากรณ์เกือบทั้งหมดไม่ถูกต้อง ไม่สามารถเข้าใจเลย	6
	- การใช้ไวยากรณ์แสดงถึงการมีความรู้อย่างจำกัด ไม่สามารถสื่อสารได้ฟัง แล้วเข้าใจได้น้อยมาก	12
	- การใช้ไวยากรณ์มีที่ผิดบ่อย เมื่อฟังแล้วไม่สามารถเข้าใจได้	18
	- การใช้ไวยากรณ์มีที่ผิดบ้าง แต่เมื่อฟังแล้วสามารถเข้าใจได้	24
	- การใช้ไวยากรณ์มีที่ผิดบ้าง แต่รูปแบบประโยคถูกต้อง	30
3. คำศัพท์	- การใช้ไวยากรณ์มีที่ผิดไม่เกิน 2 แห่ง	36
	- ใช้คำศัพท์ได้อย่างจำกัดในการสนทนา ประโยคง่ายๆ	4

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	คำอธิบายระดับคะแนน	ระดับคะแนน
	- ใช้คำศัพท์ได้อย่างจำกัดในการสนทนาเรื่องชีวิตประจำวัน	8
	- การเลือกใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้องเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของคำศัพท์	12
	- การเลือกใช้คำศัพท์ได้เหมาะสมในหัวข้อที่สนใจได้	16
	- การเลือกใช้คำศัพท์ได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ต่าง	20
	- มีการใช้คำศัพท์ถูกต้องเหมือนกับเจ้าของภาษา	24
4. ความคล่องแคล่ว	- พูดตะกุกตะกักและไม่ปะติดปะต่อกันจนไม่ได้ใจความ	2
	- พูดซ้ำมากและไม่สม่ำเสมอ ยกเว้นประโยคสั้นๆ หรือประโยคที่ใช้กันอยู่ประจำ	4
	- มีความลังเลบ่อยและพูดตะกุกตะกัก บางประโยคไม่สมบูรณ์	6
	- มีความลังเลในการพูดเป็นบางครั้งบางคราว มีตะกุกตะกักบ้างเพราะพูดประโยคใหม่และต้องจัดเรียงคำ	8
	- พูดได้อย่างสบายและราบรื่น แต่ยังไม่เข้าใจของภาษา เมื่อพิจารณาจากความเร็ว และความสม่ำเสมอของการพูด	10
	- พูดได้ทุกหัวเรื่องอย่างสบาย และราบรื่นเหมือนเจ้าของภาษา	12
5. ความเข้าใจ	- เข้าใจได้น้อยมากในประโยคสนทนาต่างๆ	4
	- เข้าใจได้น้อยในประโยคคำพูดง่ายๆ ต้องมีการย้ำ	8
	- เข้าใจเรื่องง่ายๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง แต่ต้องระมัดระวังและมีการย้ำในบางครั้ง	12

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	คำอธิบายระดับคะแนน	ระดับคะแนน
	- เข้าใจได้ดีในคำพูดที่มีอัตราความเร็วปกติ ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง แต่ต้องการการย้ำในบางครั้ง	15
	- เข้าใจทุกอย่างในบทสนทนาธรรมดา ยกเว้นสำนวนหรือคำพูดที่เร็ว	19
	- เข้าใจทุกอย่างโดยปราศจากความยุ่งยากเหมือนเจ้าของภาษา	23

นอกจากนั้น จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สถานการณ์จำลอง ของ อุบลรัตน์ การินทร์ (2548, หน้า 52) ได้เสนอองค์ประกอบของการพูดที่ใช้เป็นประเด็นที่วัด การกำหนดน้ำหนักความสำคัญ ขององค์ประกอบ และการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษไว้อีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งแสดงได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 เกณฑ์การให้คะแนนการพูดภาษาอังกฤษของ อุบลรัตน์ การินทร์

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน			น้ำหนัก
	3	2	1	
1. การออกเสียง	ออกเสียงถูกต้องตามหลักการออกเสียง มีเน้นหนักในคำ/ประโยคอย่างสมบูรณ์	ออกเสียงคำ/ประโยคได้ถูกต้อง มีเสียงเน้นหนักในคำ/ประโยคเป็นส่วนใหญ่	ออกเสียงคำ/ประโยคผิดหลักการ ไม่เน้นเสียง ทำให้สื่อสารไม่ได้	4
2. พูดตามท้องเรื่องและบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	พูดได้ตรงตามท้องเรื่องและบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	พูดเบี่ยงเบนเล็กน้อยจากท้องเรื่อง และบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	พูดไม่ตรงตามท้องเรื่อง และบทบาทที่ได้รับ	3

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น การประเมิน	ระดับคะแนน			น้ำหนัก
	3	2	1	
3. ความ คล่องแคล่ว	พูดต่อเนื่อง ไม่ ติดขัด พูดชัดเจน ทำให้สื่อสารดี	พูดตะกุกตะกัก บ้าง แต่ยังพอ สื่อสารได้	พูดเป็นคำๆ พูด หยุดๆ เป็นช่วงๆ ทำให้สื่อสารได้ไม่ ชัดเจน	2
4. การแสดง ท่าทางและน้ำเสียง ประกอบการพูด	แสดงท่าทางพูด ด้วยน้ำเสียงได้ ตามบทบาทและ สถานการณ์	แสดงโดยไม่แสดง ท่าทางประกอบ	พูดเหมือนอ่าน ไม่ เป็นธรรมชาติ ยืน นิ่งๆ ไม่มีทำ ท่าทางทำให้การ สื่อสารขาดความ น่าสนใจ	1

ที่มา : (อุบลรัตน์ การินทร์, 2548, หน้า 52)

อัจฉรา วงศ์โสธร (2544, หน้า 157-158) ได้กล่าวไว้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบที่วัดไว้ว่า เกณฑ์การให้คะแนนและความหมายของคะแนนที่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่วัด วิธีการออกข้อสอบ และน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบที่วัดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน โดยน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบที่วัดนั้น จะแสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญที่แตกต่างกันขององค์ประกอบที่วัด หรือจุดประสงค์ของการวัดที่ต้องการเน้น

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้ครูผู้สอนได้รู้ถึงพัฒนาการและระดับความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ดังนั้นการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล รวมทั้งเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการวัดและประเมินผลควรครอบคลุมถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษแบบรูบริก (scoring rubric) ที่ปรับมาจากการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการพูดของ อุบลรัตน์ การินทร์ (2548, หน้า 52) ซึ่งแสดงได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ (scoring rubric)

รายการที่ประเมิน	คำอธิบายระดับคะแนน	ระดับคะแนน	น้ำหนัก
1. การออกเสียง	- ออกเสียงคำ/ประโยคผิดหลักการออกเสียง ไม่มีการเน้นเสียงหนักในคำ/ประโยค ทำให้สื่อสารไม่ได้	1	5
	- ออกเสียงคำ/ประโยคผิดหลักการออกเสียง ไม่มีการเน้นเสียงหนักในคำ/ประโยคเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สื่อสารไม่ชัดเจน	2	5
	- ออกเสียงคำ/ประโยคได้ถูกต้อง มีการเน้นเสียงหนักในคำ/ประโยคได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	3	5
	- ออกเสียงถูกต้องตามหลักการออกเสียง มีการเน้นเสียงหนักในคำ/ประโยคได้อย่างสมบูรณ์	4	5
2. พูดตามโครงสร้างประโยคทางไวยากรณ์	- พูดไม่ตรงตามโครงสร้างประโยค ทำให้สื่อสารไม่ได้	1	4
	- พูดไม่ตรงตามโครงสร้างประโยคเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สื่อสารไม่ชัดเจน	2	4
	- พูดเบนไปจากโครงสร้างประโยคที่ถูกต้องเล็กน้อย	3	4
	- พูดตามโครงสร้างประโยคได้อย่างสมบูรณ์	4	4
3. พูดตามสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	- พูดไม่ตรงตามสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ทำให้สื่อสารไม่ได้	1	3
	- พูดไม่ตรงตามสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมายเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สื่อสารไม่ชัดเจน	2	3
	- พูดเบนไปจากสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมายเล็กน้อย	3	3

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการที่ประเมิน	คำอธิบายระดับคะแนน	ระดับคะแนน	น้ำหนัก
4. ความคล่องแคล่ว	- พุดตามสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์	4	3
	- พุดเป็นคำๆ พุดหยุดเป็นช่วงๆ พุดไม่ชัดเจน ทำให้สื่อสารไม่ได้	1	2
	- พุดตะกุกตะกัก พุดหยุดเป็นช่วงๆ พุดไม่ชัดเจน แต่พอจับใจความได้	2	2
	- พุดตะกุกตะกักเล็กน้อย แต่ทำให้สื่อสารได้	3	2
5. การใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูด	- พุดต่อเนื่อง ไม่ติดขัด พุดชัดเจน ทำให้สื่อสารได้ดี	4	2
	- พุดโดยไม่ใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบ พุดเหมือนอ่านหรือท่องจำ ทำให้ขาดความเป็นธรรมชาติและไม่มีที่น่าสนใจ	1	1
	- พุดโดยไม่ใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบ แต่พุดไปตามบทบาทและสถานการณ์เท่านั้น ทำให้ขาดความเป็นธรรมชาติ	2	1
	- ใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูดได้ตรงตามบทบาทและสถานการณ์ แต่ขาดความเป็นธรรมชาติเล็กน้อย	3	1
	- ใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูดได้ตรงตามบทบาทและสถานการณ์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ	4	1

ตาราง 4 ช่วงคะแนนที่กำหนดคุณภาพของการพูดภาษาอังกฤษ (weighting table)

รายการที่ประเมิน	น้ำหนัก	ระดับคะแนน					คะแนนรวม (60 = 100%)
1. การออกเสียง	5	1	2	3	4		20
2. พูดยตามโครงสร้างประโยคทางไวยากรณ์	4	1	2	3	4		16
3. พูดยตามสถานการณ์และบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	3	1	2	3	4		12
4. ความคล่องแคล่ว	2	1	2	3	4		8
5. การใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูด	1	1	2	3	4		4

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนนิยม (progressivism) ที่ยึดหลักการของปรัชญาปฏิบัตินิยม (pragmatism) มีความเชื่อว่า ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีทักษะพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงยึดหลักความสนใจของผู้เรียนที่จะแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ เป็นประการสำคัญ วิธีการสอนมุ่งส่งเสริมการฝึกหัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อฝึกแก้ปัญหาด้วยวิธีการอภิปราย ชักถาม และการถกปัญหาร่วมกัน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจโดยอาศัยประสบการณ์และผลที่เกิดจากการทำงานกลุ่ม ทั้งนี้เป้าหมายของการศึกษาคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะควบคุมการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วิชัย ดิสสระ, 2535, หน้า 47)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง กลวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสติปัญญา เพศ เผ่าพันธุ์ มาเรียนรู้ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนให้ความร่วมมือกันและช่วยกันศึกษาเนื้อหาบทเรียนร่วมกัน (Kagan, 1988, p. 41) โดยลักษณะของการเรียนนั้น ผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น จากการที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อศึกษาเอกสารบทเรียน หรือช่วยกันทำงานให้สำเร็จบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนร่วมกัน (Johnson, & Johnson, 1984, p. 2)

ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มที่มีโครงสร้างพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทางสังคมระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนภายในกลุ่ม

ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และส่งเสริมให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ด้วยเช่นกัน (Kessler, 1992, pp. 8 - 14) ขนาดของกลุ่มในการเรียนนั้นอาจจะแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 2 ถึง 6 คน แต่กลุ่มที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดควรจะประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มละ 4 คน โดยสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่างกันคือ มีผู้เรียนเก่ง 1 คน อ่อน 1 คน และปานกลาง 2 คน ผู้เรียนจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน ส่วนการฝึกกิจกรรมการทำงานนั้นผู้เรียนอาจแยกฝึกเป็นคู่ก่อน จากนั้นทั้งคู่มาร่วมฝึกการทำงานร่วมกันและปรึกษากันภายในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปของบทเรียนร่วมกัน หรือเพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ในการเรียนแต่ละครั้ง (Slavin, 1987, p. 8)

1. แนวคิด ทฤษฎี หลักการ การเรียนแบบร่วมมือ

เคแกน (Kagan) นักการศึกษาชาวสหรัฐ ได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 ในสหรัฐอเมริกา รวมถึงหลายประเทศในเอเชีย แนวคิดหลักที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้คือ

Structures

- Social skills
- Principles
- Teams
- Will
- Management

ที่มา : (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2543, หน้า 13)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน

เคแกน ได้เสนอแนวคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบโครงสร้างอย่างมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. Teams หมายถึง การจัดกลุ่มของผู้เรียนที่จะทำงานร่วมกัน กลุ่มที่จะเรียนรู้ด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเป็นดังนี้

1.1 กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วย เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และหญิงชายเท่า ๆ กันในบางกรณีการจัดกลุ่มโดยวิธีอื่น เช่น ในการศึกษาเรื่องลึกเฉพาะ เช่น ทำโครงการวิทยาศาสตร์ ควรจัดกลุ่มเด็กที่มีความสนใจเหมือนกัน หรือจัดกลุ่มโดยวิธีสุ่ม เมื่อต้องการทบทวนความรู้

1.2 จัดให้เด็กอยู่ในกลุ่มเดียวกันประมาณ 6 สัปดาห์ แล้วเปลี่ยนจัดกลุ่มใหม่

2. Will หมายถึง ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ของเด็กที่จะร่วมงานกัน เด็กจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นและให้คงไว้โดยให้ทำกิจกรรมหลากหลาย โดยวิธีการดังนี้

2.1 Team building การสร้างความมุ่งมั่นของทีมที่จะทำงานร่วมกัน

2.2 Class building การสร้างความมุ่งมั่นของชั้นเรียนที่จะช่วยกัน

3. Management หมายถึง การจัดการเพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการของผู้สอนและการจัดการของผู้เรียนภายในกลุ่ม ผู้สอนจะต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ เช่น การควบคุมเวลา การกำหนดสัญญาณให้ผู้เรียนหยุดกิจกรรม ฯลฯ

4. Social Skills เป็นทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

5. Four Basic Principles (PIES) เป็นหลักการพื้นฐานของ Cooperative Learning ซึ่งจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ได้แก่

P = positive interdependence ผู้เรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวคิดที่ว่าเมื่อเราได้รับประโยชน์จากเพื่อน เพื่อนก็จะได้รับประโยชน์จากเรา ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของแต่ละคน

I = individual accountability ยอมรับว่าแต่ละคนในกลุ่มต่าง ๆ มีความสามารถและมีความสำคัญต่อกลุ่ม แต่ละคนมีส่วนให้การทำงานในกลุ่มสำเร็จ

E = equal participation ทุกคนในกลุ่มต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในงานของกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

S = simultaneous interaction ทุกคนในกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลาที่ทำงานในกลุ่ม

6. Structures หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีหลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหา หรือสถานการณ์ที่จะศึกษา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2543, หน้า 15)

หลักการของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนการสอนแบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1997, pp. 55-59) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้ – ชนะ จอห์นสันและจอห์นสันได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (positive interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

2. การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากันมีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face promotive interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ

3. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม (social skills) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน

4. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) ที่ใช้ในการทำงาน

5. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (individual accountability) หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น และลึกซึ้งขึ้นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมา

ทฤษฎีพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

แนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ศึกษาแนวความคิดการสอนแบบ STAD มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานประสบการณ์และความเชื่อ ดังทฤษฎีต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสนาม (Field Theory)

เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ได้เสนอแนวคิดของทฤษฎีสรุปได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

1.2 โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

1.3 การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำ (act) ความรู้สึก และความคิด (think)

1.4 องค์ประกอบต่าง ๆ ดังที่กล่าวจะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้งซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

1.5 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงานซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและทำให้พลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory)

เบลล์ โฮมานส์, และไวท์ (Bale, Homans, & Whyte) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ไว้ว่าในการทำกิจกรรมของกลุ่มจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ดังกล่าวได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางด้านร่างกาย ทางวาจา และทางอารมณ์ การเกิดปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนี้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกขึ้นในตัวบุคคล

3. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มีความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีนี้เมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องอาศัยความสนใจ (motivation process) ซึ่งอาจเป็นรางวัล หรือผลจากการทำงานเป็นกลุ่ม

4. ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory)

อารีย์ พันธุ์ณี (2534, หน้า 198-200) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในกระบวนการเรียนการสอนดังนี้

4.1 การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ด้วยการเสนอแนะหรือกำหนดหัวข้อที่จะทำให้นักเรียนสนใจใคร่รู้ เพื่อให้เด็กค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง หัวข้อเหล่านี้อาจเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ น่าสงสัย ไม่แน่ใจหรือเกิดความรู้สึกขัดแย้งก็ได้ ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ จนกว่าจะสามารถค้นคว้าหาความรู้มาสนองตอบความสนใจนั้นได้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดหัวข้อต้องพึงระวังอย่าให้เกิดความสามารถหรือต้องใช้เวลามากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเบื่อหน่ายและหมดความสนใจ และทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักเรียนคนนั้นได้

4.2 การใช้วิธีการแปลกใหม่ ควรนำเสนอวิธีการแปลกใหม่ เพื่อสร้างความสนใจโดยใช้วิธีการใหม่ ซึ่งนักเรียนไม่เคยคิดหรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น การให้นักเรียนร่วมกันวางแผนการประเมินผลการสอน ให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแปลกไปกว่าที่เคยทำ วิธีการแปลกและใหม่จะช่วยให้เด็กเกิดการสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

4.3 เกมและการเล่นละคร การสอนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ทั้งในการเล่นและแสดงละคร ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

4.4 ตั้งรางวัลสำหรับงานที่มอบหมาย ครูควรตั้งรางวัลล่วงหน้าแก่งานที่นักเรียนทำเสร็จเพื่อยั่วยุให้นักเรียนพยายามมากขึ้น และการให้รางวัลก่อนการเรียนรู้ก็ได้ เพื่อให้นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ใหม่ ครูควรพยายามให้เด็กมีโอกาสได้รับแรงเสริมกำลังใจอย่างทั่วถึง ไม่ควรให้เฉพาะผู้ชนะในการแข่งขันเท่านั้น แต่อาจให้รางวัลกับการแข่งขันกับตนเอง

4.5 การชมเชยและการตำหนิ ทั้งการชมเชยและการตำหนิจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วยกันทั้งสองอย่าง โดยทั่วไปแล้วการชมเชยจะให้ผลดีกว่าการตำหนิบ้างเล็กน้อย เด็กโตชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ เด็กที่เริ่มเรียนดีนั้นเมื่อถูกครูตำหนิจะมีความพยายามมากกว่าเมื่อได้รับคำชมเชย

จากหลักการของทฤษฎีแรงจูงใจ สนับสนุนการเรียนแบบร่วมมือสามารถนำมาใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เนื่องจากการที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ และเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันกับสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดกำลังใจมากกว่าการ

แข่งขันกันเรียนที่บ้านตอนแรงจูงใจ การให้รางวัล การชมเชย หรือการตำหนิจะเป็นแรงเสริมอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพยายามในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5. ทฤษฎีการให้แรงเสริม

ชูศักดิ์ แสนปัญญา (2537, หน้า 62-65) ได้กล่าวถึง ประเภทของตัวเสริมแรงมี 3 ประการ ดังนี้

5.1 ตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น การยิ้ม การสัมผัส การปลอบโยน การชมเชย การเอาใจใส่ การให้ความใกล้ชิด เป็นต้น

5.2 ตัวเสริมแรงที่เป็นวัตถุ เช่น ขนม อาหาร ของเล่น ลูกกวาด เงินเหรียญ เป็นต้น

5.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม เช่น การให้เล่นเกม การให้อิสระเมื่อทำงานเสร็จ การให้อ่านการ์ตูน การให้ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

จากหลักการทฤษฎีการให้แรงเสริม สามารถนำมาใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิค STAD กล่าวคือ การให้แรงเสริมเป็นการกระตุ้นการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

2. องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถในการเรียนที่แตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ช่วยกันกำหนดวิธีการ เอกสาร สื่อ มีการประเมินเป็นระบบ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย (Johnson, et al., 1984, p. 2) องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือที่จะทำให้การจัดการเรียนประสบผลสำเร็จมีอยู่ 5 ประการ (Johnson, et al., 1984, pp. 7 – 8, อ้างถึงใน สุวริย์ บาวเออร์, 2535, หน้า 15) ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (positive interdependent) คือ การพึ่งพาอาศัยกันของสมาชิกในกลุ่มในการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกันโดยที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น ๆ มีการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทและประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่า ตนเองจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จด้วย

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (face – to – face interaction) ได้แก่ การที่สมาชิกต้องให้ความสนใจเอาใจใส่รับฟัง และเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคลที่จะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการทำงาน (individual accountability) ซึ่งสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มก็ขึ้นอยู่กับสัมฤทธิ์ผลของสมาชิกแต่ละคน แต่อาจจะประเมินได้จากผลการทดสอบของสมาชิก การสุ่มเลือกสมาชิกในกลุ่มเป็นตัวแทนรายงานผลงานของกลุ่ม

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานเป็นกลุ่มย่อย (interpersonal and small group skill) เป็นทักษะที่สำคัญที่จะทำให้การทำงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ นักเรียนควรได้รับการฝึกและส่งเสริมให้ใช้ทักษะนี้เสียก่อน

5. กระบวนการกลุ่ม (group process) ที่มีขั้นตอนในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่วางไว้

จากองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือนั้น จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1984, p.10) ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือกับกลุ่มการเรียนรู้แบบปกติ ดังในตาราง 5

ตาราง 5 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนปกติ

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ	กลุ่มการเรียนรู้แบบปกติ
1. มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (positive interdependence)	1. ไม่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (no interdependence)
2. สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อกัน (individual accountability)	2. สมาชิกแต่ละคนไม่ต้องมีความรับผิดชอบต่อกัน (no individual accountability)
3. สมาชิกในกลุ่มมีความหลากหลาย (heterogeneous)	3. สมาชิกในกลุ่มไม่มีความหลากหลาย (homogeneous)
4. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (shared leadership)	4. มีผู้นำคนเดียว (one appointed leader)
5. สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน (shared responsibility for each other)	5. สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบเฉพาะตน (responsibility only for self)
6. เน้นการทำงานและความช่วยเหลือ (task and maintenance emphasized)	6. เน้นเฉพาะการทำงาน (only task emphasized)
7. มีการสอนทักษะทางสังคม (social skills directly taught)	7. ไม่มีการสอนทักษะทางสังคม (social skills assumed and ignored)
8. ครูสังเกตและมีส่วนร่วมในการทำงาน (teacher observes and intervenes)	8. ครูไม่สนใจการทำงานกลุ่ม (teacher ignores group functioning)
9. มีการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ (group process their effectiveness)	9. ไม่ทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม (no group processing)

3. ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีนักศึกษาค้นคว้าให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือเป็นคำที่สื่อถึงการเรียนที่ผู้เรียนไม่ได้เรียนโดดเดี่ยว คนเดียว หรือต่างคนต่างเรียน เป็นการเรียนรู้ที่มีคนตั้งแต่คนสองคน ซึ่งอาจเป็นวัยและเพศเดียวกัน หรือเพศและวัยต่างกัน มีสถานภาพเดียวกันหรือต่างสถานภาพกัน ต่างสถานที่กัน มาเรียนรู้เรื่องเดียวกันด้วยกัน หรือเรียนรู้ทักษะบางอย่างจากกันและกัน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน หรือร่วมกันทำงานที่รับผิดชอบด้วยกัน ในบรรยากาศของมิตรภาพ

จันทรา ดันติพงศานุรักษ์ (2543, หน้า 37) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จในการเรียนรู้ของกลุ่มอย่างแท้จริง

มนตรี คำจิ้นศรี (2548, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 2-6 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถและเพศแตกต่างกัน มีจุดมุ่งหมายมีการกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบต่องานของตนที่ได้รับมอบหมาย เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องระลึกเสมอว่าความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของตนเอง ความสำเร็จของตนเองคือความสำเร็จของกลุ่ม

อดุลสิทธิ์ คิตรีมย์ (2548, หน้า 20) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่มย่อย ๆ ซึ่งจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จและช่วยให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย

เสาวลักษณ์ พุ่มสำเภา (2549, หน้า 26) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ต้องร่วมแรงร่วมใจกันทำงานที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกที่รวมกลุ่มซึ่งมีความสามารถที่แตกต่างกันต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด

สลาวิน (Slavin, 1983, p. 3) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือหมายถึงวิธีการสอนที่ประกอบด้วยผู้เรียนซึ่งมีความสามารถแตกต่างกันแบ่งเป็นกลุ่มมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 4-6 คน สมาชิกต้องร่วมมือกันส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้

อาทซ์ท, และนิวแมน (Artzt, & Newman, 1990, pp. 448-449) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางที่เกี่ยวกับการที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องระลึกถึงเสมอว่าเขาเป็นส่วนสำคัญของกลุ่ม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทุกคนในกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสมาชิกทุกคนต้องพูดอธิบายแนวคิดกันและช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูไม่ใช่แหล่งเรียนรู้ที่คอย

ป้อนแก่นักเรียนแต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ ตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน

จอห์นสัน, และจอห์นสัน (Johnson, & Johnson, 1997, p. 55) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือหมายถึงการเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มนักเรียน เช่น มีการอภิปรายร่วมกัน การช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

นาททีฟ, และดริคกี (Nattive, & Drickey, 1991, p. 216-225) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือหมายถึงวิธีการสอนซึ่งจัดให้นักเรียนเรียนด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายแตกต่างกัน เช่น เป็นผู้ประสานงาน ผู้จัดบันทึก ผู้รวบรวม บทบาทนี้จะหมุนเวียนไป

จากความหมายของรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning model) สรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน ความสามารถ ระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้พึ่งพาความสามารถของกันและกัน เด็กเก่งจะช่วยเหลือเด็กอ่อน สมาชิกทุกคนต้องร่วมมือกันจึงจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

4. รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือมีหลากหลายวิธี ที่คุ้นเคยกัน ได้แก่ วิธีเรียนกันเป็นทีม (student team learning)

วิธีเรียนกันเป็นทีมเป็นเทคนิควิธีการเรียนแบบร่วมมือที่มีการพัฒนาและศึกษาวิจัยที่มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปคินส์ วิธีนี้มีแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ 1. รับรางวัลเป็นทีม แต่ละบุคคลต้องรับผิดชอบและมีโอกาสในการรับความสำเร็จเท่ากัน 2. แต่ละทีมจะได้รับใบประกาศหรือรางวัลเป็นทีมถ้าทีมนั้นบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3. แต่ละทีมจะไม่มีการแข่งขันกันเพื่อชิงรางวัล การที่ทีมจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่อยู่ในทีม นั้น เน้นกิจกรรมให้สมาชิกในทีมสอนกันและกันเพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนในทีมพร้อมสำหรับการทดสอบย่อยหรือการประเมิน นักเรียนในทีมมีส่วนช่วยเหลือทีมของตนโดยการปรับปรุงผลหรือการกระทำที่ผ่านมาทำให้คนที่ประสบความสำเร็จจะดับสูง กลาง ต่ำ มีโอกาสเท่ากันในการทำให้ดีที่สุด และล้วนมีส่วนร่วมในทีม หลักการของวิธีเรียนกันเป็นทีมนี้ได้พัฒนาออกเป็นวิธีเรียนแบบร่วมมืออีก 4 วิธี

1. STAD (Student Team Achievement Divisions) ใช้วิธีแบ่งนักเรียนออกเป็นทีม ทีมละ 4 คน ที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถ คละกัน ครูสอนเนื้อหา แล้วให้นักเรียนพบทีมของตนเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกแต่ละคนเข้าใจในเนื้อหาที่ครูสอน ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นให้นักเรียนแต่ละคนในทีมต่างคนต่างสอบย่อย คะแนนสอบของนักเรียนแต่ละคนจะนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของตนที่ได้จากการสอบในครั้งก่อน ๆ แด้มคะแนนที่ได้ขึ้นอยู่กับนักเรียนทำได้ดีกว่าเดิมเพียงใด แด้มคะแนนนี้จะนำมารวมกันเป็นของทีม ทีมใดที่ได้ถึงเกณฑ์จะได้รับใบประกาศหรือรางวัล วิธีนี้มีการนำไปใช้ในเกือบทุกวิชา เช่น คณิตศาสตร์

ภาษา สังคม เป็นต้น ตั้งแต่ระดับชั้น ป. 2 ถึงอุดมศึกษา วิธีนี้เหมาะกับวิชาที่มีการกำหนดจุดประสงค์ชัดเจนและมีคำตอบถูกคำตอบเดียว เช่น ในวิชาที่มีการคำนวณ การใช้ภาษา ภูมิศาสตร์ แผนที่ มโนคติ และข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดหลักเบื้องหลังของวิธี STAD ก็คือ การจูงใจนักเรียนให้รู้จักให้กำลังใจและช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนรู้เนื้อหาที่ครูถ่ายทอด ถ้านักเรียนต้องการให้ทีมของตนได้รับรางวัลก็ต้องช่วยสมาชิกในทีมเรียนรู้เนื้อหานั้น การทำงานด้วยกันของนักเรียนเมื่อครูสอนบทเรียนนั้นจบ อาจทำงานกันเป็นคู่และเปรียบเทียบคำตอบกัน ได้ถามในสิ่งที่สงสัย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่ศึกษานั้น นักเรียนในทีมสอนเพื่อนร่วมทีมและประเมินว่าทีมตนมีจุดแข็งจุดอ่อนที่ใดเพื่อช่วยให้ทีมทำข้อสอบได้

วิธีนี้แม้ว่านักเรียนจะเรียนด้วยกัน แต่เมื่อสอบต่างคนต่างสอบ ไม่สามารถช่วยกันได้ นักเรียนทุกคนจึงต้องมีความรู้ในเรื่องที่เรียน การที่แต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในตนเองเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนพยายามทำให้ดีที่สุด พยายามสอนกันและอธิบายให้กันและกัน เพราะการที่ทีมจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับว่าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจหรือมีทักษะในเรื่องที่เรียนทั้งนี้เพราะคะแนนของทีมขึ้นอยู่กับคะแนนที่แต่ละคนปรับปรุงให้ดีขึ้นจากการทำในครั้งก่อน ของตนนักเรียนทุกคนมีโอกาสจะเป็น “ดาว” ของทีมในสัปดาห์นั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะทำคะแนนได้ดีกว่าที่เคยทำได้ หรือจากการเขียนสมุดรายงานหรือสมุดทำงานเรียบร้อย เป็นต้น

2. TGT (Teams Games Tournament) ใช้วิธีการเช่นเดียวกับ STAD ต่างกันตรงที่ใช้การแข่งขันประจำสัปดาห์แทนการสอบย่อยระหว่างสมาชิกทีมหนึ่งกับอีกทีมหนึ่ง เพื่อเก็บแต้มคะแนนให้กับทีมของตน นักเรียนจะแข่งขันกันทีละ 3 คน จาก 3 ทีม ซึ่งมีระดับความสามารถแตกต่างกันตามตารางแข่งระหว่างคนที่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีทักษะในเรื่องที่เรียนเหมือนกัน ผู้ชนะในแต่ละรอบจะได้ 6 แต้ม ให้กับทีมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างคนเก่งหรือคนอ่อนในทีมกับทีมอื่น ผู้ชนะหรือผู้แพ้ในสัปดาห์นั้นก็จะได้เลื่อนอันดับขึ้นหรือลงสำหรับการแข่งในสัปดาห์ต่อไป

วิธี TGT เป็นวิธีที่เพิ่มการเล่นเกมเข้าไปทำให้เกิดความตื่นเต็นขึ้น ผู้ร่วมทีมช่วยกันและกันสำหรับการเข้าแข่งในเกม โดยช่วยกันศึกษาจากใบงานและอธิบายโจทย์ปัญหาให้แกกัน แต่ในขณะที่มีการแข่งขันจะไม่สามารถช่วยกันได้

3. TAI (Team Assisted Individualization) วิธีนี้นำเอาวิธีแบบ STAD และ TGT มาผสมผสานกัน และใช้สมาชิกกลุ่มละ 4 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน ในขณะที่วิธีแบบ STAD และ TGT ใช้การสอนจากครู แต่วิธีแบบ TAI ผสมผสานการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนเป็นรายบุคคล และในขณะที่วิธีแบบ STAD และ TGT นำไปใช้กับวิชาต่าง ๆ แทบทุกวิชา และทุกระดับชั้น วิธีแบบ TAI นำไปใช้สอนคณิตศาสตร์ในระดับประถม และในระดับมัธยมต้น ในวิธีการแบบ TAI นักเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนเนื้อหาในหน่วยเดียวกัน อาจใช้วิธีเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ในขณะที่เรียนนักเรียนจะช่วยกันเรียน ช่วยกันอธิบาย เมื่อมีการสอบต่างคนต่างสอบ ในแต่ละสัปดาห์ ครูจะตรวจว่านักเรียนทีมใดศึกษาหน่วยใดไปแล้ว และให้

ใบประกาศหรือรางวัลแก่ทีมที่ทำได้บรรลุเกณฑ์การผ่านการสอบในแต่ละหน่วย และให้คะแนนพิเศษแก่กลุ่มที่สมาชิกเขียนงานเรียบร้อยและทำการบ้านครบถ้วน

วิธีนี้ทำให้ครูมีเวลาในการช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก และผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม แต่ต้องมีสื่อการสอนที่เป็นบทเรียนสำเร็จรูป

4. CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) วิธีแบบ CIRC นี้ออกแบบสำหรับการสอนอ่านและการสอนเขียน ในขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่ง นักเรียนในกลุ่มอื่นจะจับคู่ และเรียนด้วยกัน ทำแบบฝึกหัดด้วยกัน เพื่อนคู่ทีมจะเป็นผู้ให้ความเห็นว่าเพื่อนคู่ทีมของตนพร้อมจะทำแบบทดสอบย่อยจึงจะมีการสอบย่อย คะแนนของทีมขึ้นอยู่กับคู่ทีม

นอกจากนี้ยังมีวิธีการเรียนแบบร่วมมือในลักษณะเป็นทีมแบบอื่น ๆ เช่น

แบบ Jigsaw วิธีนี้ Aronson และคณะ ได้ออกแบบสำหรับการเรียนแบบร่วมมือจัดนักเรียนเป็นทีมละ 6 คน เพื่อศึกษาเนื้อหาที่แบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ สมาชิกแต่ละคนของทีมจะศึกษาในส่วนของตน ต่อจากนั้นสมาชิกจากแต่ละทีมที่ได้รับส่วนของเนื้อหาเหมือนกันจะรวมกันและเรียกกลุ่มที่มารวมกันนี้ว่า "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" ซึ่งจะศึกษาเนื้อหาส่วนนี้ด้วยกัน ต่อจากนั้นนักเรียนจะกลับไปยังกลุ่มของตนและผลัดกันสอนเพื่อนร่วมทีมของตนในเนื้อหาแต่ละส่วนนั้น

แบบ Jigsaw II ได้มีการพัฒนา Jigsaw II ขึ้นที่มหาวิทยาลัยฮอปกินส์ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนกันเป็นทีม วิธีนี้นักเรียนจะทำงานเป็นทีม ๆ ละ 4-5 คน เหมือนใน TGT และ STAD แต่แทนที่จะมอบหมายนักเรียนแต่ละคนในแต่ละส่วนของเนื้อหาให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือมาตามที่ครูกำหนด และให้นักเรียนแต่ละคนรับหัวข้อที่ตนจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ นักเรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันพบกันในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่ออภิปรายกัน แล้วจึงกลับมายังทีมของตนเพื่อสอนให้แก่สมาชิกในทีม ต่อจากนั้นนักเรียนแต่ละคนต่างคนต่างสอบย่อยคะแนนในทีมขึ้นกับคะแนนที่แต่ละคนพัฒนาจากเดิมเหมือนกับวิธี STAD ทีมใดที่ทำได้ถึงเกณฑ์มาตรฐานก็จะได้รับรางวัล

แบบ Group Investigation วิธีนี้เป็นการเรียนแบบสืบเสาะเป็นกลุ่ม พัฒนาโดย Solomon Sharan มหาวิทยาลัย Tel-Aviv ประเทศอิสราเอล นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กใช้วิธีเรียนแบบอินไควรี (inquiry) โดยนักเรียนร่วมกันในการอภิปรายกลุ่ม วางแผนและทำโครงการร่วมกัน วิธีนี้นักเรียนจัดกลุ่มของตนเอง ประกอบด้วยสมาชิก 2-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อจากที่เรียนในชั้นเรียน แบ่งหัวข้อให้สมาชิกแต่ละคนไปทำเพื่อนำมาเขียนรายงานร่วมกัน แต่ละกลุ่มนำเสนอผลต่อเพื่อนในชั้นเรียน

วิธีเรียนด้วยกัน (learning together) พัฒนาโดย David และ Roger แห่งมหาวิทยาลัยมินิโซตา ซึ่งได้สร้างโมเดลของการเรียนแบบร่วมมือขึ้น ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มละ 4-5 คน ที่มีความแตกต่างกัน ทำงานที่ได้รับมอบหมายในใบงาน กลุ่มส่งงานขึ้นเดียวกัน และได้รับคำชมหรือรางวัลตามผลงานของกลุ่ม โดยมีหลักการดังต่อไปนี้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์

ต่อกันและกันนักเรียนฟังพาซึ่งกันและกัน นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนอง นักเรียนมีทักษะในการทำงานด้วยกัน วิธีของ Johnson & Johnson เน้นจุดเด่นของการสร้างทีมและการประเมินภายในกลุ่ม แทนการให้รางวัลกลุ่ม นอกจากนี้เขาได้ศึกษาวิจัยกลุ่มร่วมมือในการแก้ปัญหาที่ขัดแย้งกัน โดยให้สมาชิกในกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกัน จนกว่าทั้งกลุ่มจะมีความเห็นเป็นเอกฉันท์โดยยึดหลักการอภิปรายถกเถียงกันตามกฎหมาย 7 ข้อ คือ

1. จินวิพากษ์วิจารณ์ในความคิดไม่ใช่ในตัวบุคคล
2. จินจำได้ว่าเรากำลังร่วมกันแก้ปัญหาด้วยกัน
3. จินพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วม
4. จินฟังความคิดของทุกคนแม้ว่าฉันจะไม่เห็นด้วยก็ตาม
5. จินให้เพื่อนพูดอีกครั้งถ้า จินฟังไม่เข้าใจ
6. จินพยายามจะเข้าใจปัญหาทั้งสองด้าน
7. จินจะนำความคิดเห็นทั้งหมดออกมาก่อนที่จะรวมความคิดเห็นนั้นด้วยกัน

การอภิปรายถกเถียงกันตามกฎหมายดังกล่าว พบว่ามีประสิทธิผลกว่าวิธีโต้เถียงแบบเอาชนะกันหรือวิธีเรียนเป็นรายบุคคล ในด้านที่ช่วยเพิ่มความคิดของสารสนเทศ การเปลี่ยนเจตคติและผลสัมฤทธิ์อื่น ๆ (บุปผชาติ ทัพพิกรณ์, 2549, กันยายน, 27)

2. จัดแบ่งกลุ่มและการมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนตามความเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนก่อนเริ่มเรียน

3. อธิบายเป้าหมายและภาระงานที่นักเรียนต้องทำร่วมกัน

4. ควบคุมดูแลและให้คำแนะนำทักษะการทำงานร่วมกันแก่นักเรียนเมื่อเกิด

ปัญหา

5. ประเมินผลการทำงานกลุ่มเพิ่มเติมคำอธิบายในส่วนที่ยังบกพร่อง

กรมวิชาการ และคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 50-51)

ได้กำหนดบทบาทของครูในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้

2. จัดกลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมทั้งด้านขนาดของกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกใน

กลุ่มระยะเวลาในการทำงานกลุ่ม

3. อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับงานที่ต้องทำ

4. สังเกตประสิทธิภาพในการทำงานของผู้เรียนและให้ความช่วยเหลือขณะ

ทำงาน

5. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงความ

คิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานกลุ่มของกลุ่มตน

5.2 บทบาทของนักเรียน

ชูศรี สนิทประชากร (2534, หน้า 48) กล่าวถึง การกำหนดบทบาทของสมาชิกกลุ่มนับว่าสำคัญประการหนึ่ง เพราะทุกคนจะต้องรับรู้และเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นขณะมีกิจกรรมการเรียนการสอนตามบทบาท หากไม่กำหนดบทบาทแล้ว นักเรียนบางคนอาจไม่ทำอะไรเลยซึ่งจะเกิดปัญหาและความขัดแย้งอยู่เสมอ บทบาทที่กำหนดนั้นแล้วแต่ครูจะกำหนด เช่น

1. ผู้นำกลุ่ม ทำงานให้ลุล่วง

2. ผู้สรุป สรุปผลการเรียน

3. ผู้ตรวจสอบ ตรวจสอบทุกคนในกลุ่มให้เรียนรู้ร่วมกัน

4. ผู้ช่วย คอยช่วยเหลือให้ความคิดว่า ถูกต้องหรือไม่

5. ผู้ชี้แนะ ควรเพิ่มเติมขยายความรู้

6. ผู้หาข้อมูล หาเอกสารและข้อมูลให้กลุ่ม

7. ผู้กระตุ้นเตือน คอยให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนให้ทำงาน

8. ผู้สังเกต ดูแลว่าทุกคนทำหน้าที่ของตนแล้วหรือยัง

เปรมจิตต์ ขจรภักย์ (2536, หน้า 10) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนไว้อีกว่า

นักเรียนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันด้วยความจริงใจ และทำหน้าที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ผู้อ่าน

2. ผู้บันทึกคำตอบของสมาชิกในกลุ่มและตรวจสอบความถูกต้อง
 3. ผู้จัดหาอุปกรณ์ จัดหาสื่อที่กลุ่มต้องการพร้อมส่งคืน
 4. ผู้เสริมกำลังใจ ดูแลทุกคนให้มีส่วนร่วมในการทำงานหรือการเรียนรู้
 5. ผู้ตรวจสอบ ตรวจสอบคนภายในกลุ่มถึงความเข้าใจเรื่องที่กำลังเรียนหรือ
 งานที่กำลังทำและทุกคนสามารถอธิบายความเข้าใจเหมือน ๆ กัน

6. ผู้ชมเชย ช่วยทำให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกในทางที่ดีโดยการชมเชย
 7. ผู้ถาม ช่วยถามคนอื่น ๆ ในกลุ่มเพื่อให้ได้ความคิดที่กว้าง
 8. ผู้ควบคุมเวลา ทำหน้าที่รักษาเวลาในการทำงาน
 9. ผู้สังเกต โดยสังเกตสมาชิกในกลุ่มว่าปฏิบัติตามบทบาทหรือไม่
 กรมวิชาการ และคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 50-51) ได้
 กำหนดบทบาทของนักเรียน ในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. รับรู้เป้าหมายการทำงานของกลุ่มตน และร่วมกันวางแผน กำหนด
 ขั้นตอนกระบวนการในการทำงานกลุ่มให้ชัดเจน
 2. เรียนรู้ร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ใช้ทักษะกระบวนการ และความรู้
 ความสามารถของตนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับอย่างเต็มตามศักยภาพเพื่อผลงาน
 ของกลุ่ม

3. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มอย่างเต็มที่
 4. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานทุกคน
 สำหรับในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 4 คน โดย
 กำหนดบทบาทหน้าที่ที่เห็นว่าสมควรไว้ดังนี้

ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานให้ลุล่วง กระตุ้นเตือนและให้
 กำลังใจสมาชิกรับเอกสารจากครูและรวบรวมงานส่งครู

ผู้บันทึก ทำหน้าที่จดบันทึกข้อตกลง สรุปผลการทำงานและรายงานผล
 ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด

ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกให้ทุกคน
 สามารถอธิบายได้เหมือนกัน

บทบาทหน้าที่ดังกล่าวครูผู้สอนจะกำหนดให้เหมาะสมกับความสามารถของ
 นักเรียน

การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD

คำว่า STAD เป็นตัวย่อของ "Student Teams Achievement Division"

ความหมายของคำว่า STAD มีดังต่อไปนี้

S มาจากคำว่า Student แปลว่า นักเรียน

T	มาจากคำว่า Teams	แปลว่า	กลุ่ม
A	มาจากคำว่า Achievement	แปลว่า	ความสำเร็จ
D	มาจากคำว่า Division	แปลว่า	การแบ่งปัน

STAD คือ Student Teams Achievement Division แปลว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบการประสบผลสำเร็จเป็นทีม

1. ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่านักเรียนได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นคำที่สื่อถึงการเรียนที่ผู้เรียนไม่ได้เรียนโดดเดี่ยว คนเดียว หรือต่างคนต่างเรียนเป็นการเรียนรู้ที่มีคนตั้งแต่ 4-6 คน มาเรียนรู้เรื่องเดียวกันด้วยกัน หรือเรียนรู้ทักษะบางอย่างจากกันและกัน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน หรือร่วมกันทำงานที่รับผิดชอบด้วยกัน ในบรรยากาศของมิตรภาพ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อดุลสิทธิ์ คิตรัมย์ (2548, หน้า 6) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันในกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกันรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน

นภาพร สมบูรณ์สุข (2548, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ว่าเป็นการเรียนแบบร่วมมือวิธีหนึ่งที่ยึดผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มและเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม

ละออ ปิ่นทอง (2549, หน้า 5) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-5 คน โดยละเพศ ความสามารถ เชื้อชาติ คนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า กระทั่งคนที่อ่อนเกิดความเข้าใจอย่างแม่นยำ เมื่อทดสอบย่อยต้องทำด้วยตนเองไม่มีการช่วยเหลือกันแต่ละคนต้องทำคะแนนให้ได้มากที่สุดเพื่อความสำเร็จของกลุ่มให้ได้รับการยกย่อง ทุกกลุ่มมีสิทธิได้รับยกย่อง

2. ความเป็นมาของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือพัฒนาขึ้นโดยสลาวิน (Slavin, 1978, pp.39-41) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาระดับประถมศึกษาศูนย์การวิจัยประสิทธิภาพการเรียน ของนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ สหรัฐอเมริกา สลาวินได้พัฒนาเทคนิคนี้ขึ้นเพื่อขจัดปัญหาทางการศึกษามุ่งเน้นทักษะการคิดเป็นการเรียนแบบกลุ่มที่เป็นระบบ และเป็นวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้วิธีนี้แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-5 คน เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกัน ร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ซึ่งในการจัด

แบ่งกลุ่มจะพิจารณาจากผลการเรียนหรือคะแนนการสอบในภาคเรียนที่ผ่านมา ในขณะที่เรียนจบเนื้อหานั้น ๆ แล้ว จะเป็นการทดสอบรายบุคคลช่วยเหลือกันไม่ได้ คะแนนการสอบของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม มีการประกาศคะแนนของกลุ่มและถ้ากลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะมีรางวัลให้ด้วยและเมื่อเรียนครบ 5-6 สัปดาห์แล้วผู้เรียนสามารถเปลี่ยนกลุ่มได้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จึงเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิด เหตุผลซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลตลอดจนเพื่อที่จะเรียนรู้และรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตน โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมี 3 ประการ คือ

1. รางวัลของกลุ่ม ซึ่งได้รับเมื่อกลุ่มทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ผลความรับผิดชอบรายบุคคล หมายถึง ความสำเร็จของกลุ่มนั้นจะขึ้นอยู่กับ การที่สมาชิกทุกคนเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ดังนั้นสมาชิกทุกคนจะต้องช่วยกันอธิบายให้เข้าใจเพราะ เมื่อมีการทดสอบสมาชิกจะต้องทำด้วยตนเองเป็นรายบุคคลโดยไม่มีผู้ช่วยเหลือ แต่ละคะแนนที่ได้จากการสอบจะนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม
3. โอกาสความสำเร็จเท่าเทียมกัน หมายถึง สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีโอกาที่จะทำ ให้ดีที่สุดและประสบความสำเร็จอย่างเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นจากประสบการณ์ที่ทำงานร่วมกันมาจะช่วยพัฒนาสมาชิก ดังนั้นการช่วยเหลือของสมาชิกทุกคนจึงเป็นสิ่งมีค่า

สลาวิน (Slavin, 1978, p. 9) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นี้สามารถใช้ได้กับทุกวิชาตั้งแต่วิชาคณิตศาสตร์ไปจนถึงศิลปภาษาและใช้ได้กับระดับ การศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัยและเหมาะสมอย่างยิ่งกับรายวิชาที่มีการวาง จุดประสงค์ไว้อย่างแน่ชัดโดยมีคำตอบที่ตายตัว เช่น คณิตศาสตร์ วิชาคำนวณต่าง ๆ การใช้ ภาษาและภูมิศาสตร์ เป็นต้น

จุดประสงค์หลักของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ก็เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียน กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และช่วยเหลือกันในการทำความเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ อย่างแท้จริง สลาวิน (Slavin, 1995, p. 54) กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ง่ายที่สุดและเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดสำหรับครูในการเริ่มต้นใช้วิธีเรียน แบบร่วมมือในห้องเรียน

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นการฝึกทักษะ ทางสังคมให้กับผู้เรียนและทำให้มองเห็นคุณค่าของการร่วมมือกันซึ่งรูปแบบการเรียนนี้ เหมาะสมกับการสอนในหลายสาขาวิชา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงนำ

รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในครั้งนี้เพื่อความเข้าใจเพราะจะทำให้นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนร่วมมือกันทำงานร่วมกัน

3. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

สำหรับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่ สลาวิน ได้เสนอไว้เมื่อปี ค.ศ. 1980 นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (วาสนา โดยวัฒนธไชย, 2543, หน้า 39-40)

1. การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน (class presentation) ครูเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนไม่ว่าจะเป็นมโนทัศน์ ทักษะและ/หรือกระบวนการ การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียนนี้อาจใช้การบรรยาย การสาธิตประกอบการบรรยาย การใช้วีดิทัศน์หรือแม้แต่การให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการทดลองตามหนังสือเรียน

2. การทำงานเป็นกลุ่ม (teams) ครูจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียนประมาณ 4-5 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีทั้งเพศหญิงและเพศชายครูต้องชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มได้ทราบถึงหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มว่านักเรียนต้องช่วยเหลือกันเรียนร่วมกัน อภิปรายปัญหาร่วมกัน ตรวจสอบคำตอบของงานที่ได้รับมอบหมาย และแก้ไขคำตอบร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องพยายามทำงานให้ดีที่สุดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ให้กำลังใจและทำงานร่วมกันได้ หลังจากครูจัดกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกันจากใบงานที่ครูเตรียมไว้จนสำเร็จ ครูอาจจัดเตรียมใบงานที่มีคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนเพื่อใช้เป็นบทเรียนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรบอกนักเรียนว่าใบงานนี้ออกแบบมาให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามเพื่อเตรียมตัวสำหรับการทดสอบย่อย สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องช่วยกันตอบคำถามทุกคนถามโดยแบ่งกันตอบคำถามเป็นคู่ ๆ และเมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วก็จะเอาคำตอบมาแลกเปลี่ยนกันโดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

2.1 ต้องแน่ใจว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถตอบคำถามแต่ละข้อได้อย่างถูกต้อง

2.2 ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามทุกข้อให้ได้ไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนนอกกลุ่มหรือขอความช่วยเหลือจากครูให้น้อยลง

2.3 ต้องให้แน่ใจว่าสมาชิกแต่ละคนสามารถอธิบายคำตอบแต่ละข้อได้ ถ้าคำถามแต่ละข้อเป็นแบบเลือกตอบ

3. การทดสอบย่อย (quizzes) หลังจากทีนักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้วครูก็ทำการทดสอบย่อยนักเรียนโดยนักเรียนต่างคนต่างทำเพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาสิ่งนี้จะเป็นตัวกระตุ้นความรับผิดชอบของนักเรียน

4. คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน (individual improvement score) คะแนนพัฒนาการของนักเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักขึ้นในการทดสอบแต่ละ

ครั้งครูจะมีคะแนนพื้นฐาน (base score) ซึ่งเป็นคะแนนต่ำสุดของนักเรียนในการทดสอบย่อยแต่ละครั้งซึ่งคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนนั้นได้จากความแตกต่างระหว่างคะแนนพื้นฐาน (คะแนนต่ำสุดในการทดสอบ) กับคะแนนที่นักเรียนสอบได้ในในการทดสอบย่อยนั้น ๆ ส่วนคะแนนของกลุ่ม (team score) ได้จากการรวมคะแนนพัฒนาการของนักเรียนทุกคนในกลุ่มเข้าด้วยกัน

5. การรับรองผลงานของกลุ่ม (team recognition) โดยการประกาศคะแนนของกลุ่มแต่ละกลุ่มให้ทราบ พร้อมกับให้คำชมเชยหรือให้ประกาศนียบัตรหรือให้รางวัลกับกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนมีความสำคัญเท่าเทียมกับคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบ

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการเรียนรู้ที่ละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้อยู่กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน โดยมีวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นหลัก

นอกจากนี้ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเทคนิค STAD ไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

สลาวินได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเทคนิค STAD ไว้ดังนี้ (Slavin, 1990, p. 129)

ขั้นที่ 1 ขั้นสอน ครูดำเนินการสอนเนื้อหา ทักษะหรือวิธีการเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ๆ อาจเป็นกิจกรรมที่ครูบรรยายสาธิตใช้สื่อประกอบการสอนหรือให้นักเรียนทำกิจกรรมการทดลอง

ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน สมาชิกในกลุ่มต้องมีความเข้าใจว่า สมาชิกทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อช่วยเหลือกันและกันในการศึกษาเอกสารและทบทวนความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสอบย่อย ครูเน้นให้นักเรียนทำดังนี้

1. ต้องให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกข้อ
2. เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหา ให้นักเรียนช่วยเหลือกันภายในกลุ่มก่อนที่จะถามครูหรือถามเพื่อนกลุ่มอื่น
3. ให้สมาชิกอธิบายเหตุผลของคำตอบของแต่ละคำถามให้ได้โดยเฉพาะแบบฝึกหัดที่เป็นคำถามปรนัยแบบให้เลือกตอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นทดสอบย่อย ครูจัดให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย หลังจากนักเรียนได้เรียนและทบทวนเป็นกลุ่มเสร็จแล้วนักเรียนทำแบบทดสอบคนเดียวไม่มีการช่วยเหลือกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นหาคะแนนพัฒนาการ คะแนนพัฒนาการเป็นคะแนนที่ได้จากการพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ต่ำสุดของการทดสอบครั้งก่อน ๆ กับคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งปัจจุบัน เมื่อได้คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนแล้วจึงหาคะแนนพัฒนาการของกลุ่มซึ่งได้จากการนำคะแนนพัฒนาการของสมาชิกแต่ละคนมารวมกัน หรือหาค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการของสมาชิกทุกคน

ขั้นที่ 5 ขั้นให้รางวัลกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนปรับปรุงตามเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับคำชมเชยหรือติดประกาศที่บอร์ดในห้องเรียน

กรมวิชาการ (2544, หน้า 64-65) ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน
2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
3. ให้เลขานุการกลุ่มมารับปัญหา หนังสือ และเอกสารที่จะต้องค้นคว้าภายในกลุ่มของตน
4. ทุกกลุ่มประชุมวางแผนและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติงานตามที่ครูมอบหมายมาพร้อมกับปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง
5. นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารพร้อมกับใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นส่วนประกอบ
6. ประชุมปรึกษาหารือ และอภิปรายภายในกลุ่มของตนเอง
7. แต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลและเขียนเป็นรายงานกลุ่มแล้วแจกกลุ่มต่าง ๆ
8. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น
9. ให้กลุ่มอื่น ๆ ชักถามข้อข้องใจ
10. ครูอธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่ประเด็นสำคัญยังไม่ได้พูดถึงจากกลุ่มต่าง ๆ แล้ว

สรุป

11. นักเรียนบันทึกความรู้เพิ่มเติมที่ได้รับการเรียนลงในสมุด

สุวิทย์ มูลคำ, และอรรถัย มูลคำ (2545, หน้า 172-173) ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหาประกอบด้วย

1.1 การจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นเนื้อหาใหม่โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสืบเสาะอุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น

1.2 การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อทดสอบ กระดาษคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

2. ชั้นจัดทีม

ผู้สอนจัดทีมผู้เรียนโดยให้คละกันทั้งเพศและความสามารถ ทีมละประมาณ 4-5 คน เช่น ทีมที่มีสมาชิก 4 คน อาจประกอบไปด้วยชาย 2 คน หญิง 2 คน เป็นคนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 1 คน เป็นต้น

3. ชั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้

3.2 ทีมวางแผนการเรียนรู้ โดยแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่าน ผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จัดบันทึก ผู้ประเมินผล เป็นต้น

3.3 สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้สอนกำหนดซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในห้องมากกว่าการแข่งขันแบบตัวต่อตัว

3.4 ผู้เรียนหรือสมาชิกแต่ละกลุ่มประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา

4. ชั้นทดสอบ

4.1 ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้จากข้อทดสอบของผู้สอน

4.2 ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันตรวจผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน

4.3 ทีมจัดทำคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคน และคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม

4.4 ให้แต่ละทีมนำคะแนนการพัฒนาของทีมไปเทียบกับเกณฑ์ เพื่อหาระดับคุณภาพ

5. ชั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม เป็นการประกาศผลงานของทีมว่า แต่ละทีมอยู่ในระดับคุณภาพใด รับรองยกย่อง ชมเชย ทีมที่มีคะแนนการพัฒนาสูงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปิดประกาศ ให้รางวัล ลงจดหมายข่าว ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี (2548, หน้า 266-267) ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-ปานกลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

2. สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับเนื้อหาสาระ และศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอนซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอนและเก็บคะแนนของตนไว้

3. ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้ายซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ (improvement score) ซึ่งหาได้ดังนี้

คะแนนพื้นฐาน ได้จากการเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลาย ๆ ครั้ง ที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้ คะแนนที่ได้ ได้จากการนำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐาน

คะแนนพัฒนาการ ถ้าคะแนนที่ได้คือ

-11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 0

-1 ถึง -10 คะแนนพัฒนาการ = 10

+1 ถึง 10 คะแนนพัฒนาการ = 20

+11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 30

4. สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา นำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุดกลุ่มนั้นได้รางวัล

อรอินทร์ โคตรมนตรี (2547, หน้า 40-43) ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบเทคนิค STAD ไว้ดังต่อไปนี้

กระบวนการดำเนินการสอนแบ่งออกเป็นขั้นตอนง่าย ๆ ดังนี้

1. บอกเป้าหมายและแนวทางการเรียนเป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจเรียน ได้แก่ บอกจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้นั้น อาจใช้วิธีการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้บนกระดานดำแล้วทบทวนความรู้เดิม หรือเสนอปัญหาที่จะเชื่อมโยงมาสู่การเรียนรู้เรื่องใหม่ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

2. การนำเสนอข้อมูลใหม่ที่จะสอนวิธีการอาจใช้การบรรยายนำให้ดูสื่อการสอนประกอบเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่ม

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนที่จะทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้จัดเตรียมไว้เช่น

3.1 เขียนขั้นตอนการทำงานหรือศึกษาบนกระดานดำหรือแผนภูมิเช่น

1) นักเรียนนั่งประจำที่

2) นักเรียนส่งตัวแทนมารับเอกสารที่โต๊ะครู

3) นักเรียนอ่านคำชี้แจง 10 นาที

4) เมื่อครูให้สัญญาณให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

5) เมื่อหมดเวลาให้กลุ่มนำเสนอผลงานและนำเสนอผลงาน

3.2 บอกขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนอาจทดสอบความเข้าใจ โดยให้นักเรียน 2-3 คน ทบทวนคำสั่ง

3.3 ให้นักเรียนตั้งชื่อกลุ่ม ครูกำหนดสถานที่กลุ่มและวิธีการทำงานกลุ่มให้ชัดเจน

3.4 การช่วยเหลือนักเรียนทำงานกลุ่ม โดยแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกลุ่มจะเปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานของตนเองอย่างเต็มที่และเป็นอิสระ ครูจะเข้าไปช่วยเหลือน้อยที่สุดสิ่งที่ครูจะช่วยเหลือจะเป็นการให้ข้อเสนอแนะหรือให้แนวทางการแสวงหาความรู้

3.5 การทดสอบย่อย และการนำเสนอผลงานไปตัดสินกลุ่ม สลาวินได้ให้แนวทางในการประเมินผลกลุ่ม ประกอบด้วย การกำหนดคะแนนพื้นฐาน การทดสอบย่อย การปรับปรุงคะแนน และการตัดสินประเมินผลกลุ่มดังนี้

3.5.1 การกำหนดคะแนนพื้นฐาน คะแนนพื้นฐานเป็นคะแนนเฉลี่ยซึ่งได้มาจากการทดสอบย่อย 3 ครั้ง หรือมากกว่า หรือจะให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีที่แล้วก็ได้

ตัวอย่าง ผลการทดสอบย่อยของสมจิต

ครั้งที่ 1	ได้คะแนน	80
ครั้งที่ 2	ได้คะแนน	74
ครั้งที่ 3	ได้คะแนน	80
รวมคะแนน		234

ดังนั้นคะแนนพื้นฐานของสมจิตในที่นี่ คือ 78

กาญจนา อุปสาร ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ไว้ดังต่อไปนี้ (กาญจนา อุปสาร, 2547, หน้า 74-75) และเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการสอน ซึ่งสลาวินและคณะได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้นเรียน (class presentation)
- ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย (team study)
- ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย (small test)
- ขั้นที่ 4 คะแนนในการพัฒนาตนเอง (individual improvement score)
- ขั้นที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่องและการยอมรับ (team recognition)

ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนได้ทำกิจกรรมการสอนแก่นักเรียนทั้งชั้นเพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้ โดยทำเป็นกิจกรรมตามลำดับดังนี้

กิจกรรมที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับเนื้อหา

กิจกรรมที่ 2 ครูอธิบายวิธีการเรียนในเนื้อหาบทเรียนพร้อมทั้งมีอุปกรณ์ประกอบการสอน

กิจกรรมที่ 3 ครูอธิบายวิธีการทำให้บทเรียนได้รับความสำเร็จสูงสุด

กิจกรรมที่ 4 ครูแนะนำว่าทุกคนต้องเรียนรู้เนื้อหาอย่างถ่องแท้ด้วยตนเองหรือวิธีสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อยเป็นการจัดกลุ่มเล็ก ๆ ภายในห้องเรียนเดียวกันหลาย ๆ กลุ่ม ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนประสบผลสำเร็จในงานนั้น ๆ โดยทำเป็นกิจกรรมตามลำดับดังนี้

กิจกรรมที่ 1 แจงให้นักเรียนทราบว่าสมาชิกกลุ่มย่อยมีจำนวน 4-5 คน โดย
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ใน
 อัตราส่วน 1:2:1 แต่จะมี 2 กลุ่ม ที่มีสมาชิก 5 คน

กิจกรรมที่ 2 เข้ากลุ่มเรียน ภายในกลุ่มต้องช่วยเหลือกัน คนเรียนเก่งต้อง
 ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน ต้องปรึกษากันภายในกลุ่ม หากภายในกลุ่มไม่เข้าใจจึงจะถามครู
 การปรึกษากันภายในกลุ่มไม่ควรส่งเสียงดังรบกวนกลุ่มอื่น

ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย เมื่อเรียนจบเนื้อหาตอนหนึ่งนักเรียนต้องได้รับการ
 ทดสอบซึ่งทุกคนต้องทำข้อทดสอบตามความสามารถของตน ไม่ให้มีการช่วยเหลือกัน ทำ
 กิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อทดสอบให้เข้าใจ

กิจกรรมที่ 2 ทำข้อทดสอบตามคำสั่งให้ครบถ้วน

กิจกรรมที่ 3 ตรวจทานแก้ไขหากพบข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 4 คะแนนในการพัฒนาตนเอง นักเรียนในแต่ละกลุ่ม แต่ละคน จะต้องทำข้อ
 ทดสอบในแต่ละครั้งให้ได้คะแนนมากกว่าคะแนนฐานของตนในครั้งที่แล้วจึงจะประสบผลสำเร็จ
 ในการเรียนโดยทำกิจกรรมตามลำดับดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ตรวจข้อทดสอบโดยให้นักเรียนหรือครูเป็นผู้ตรวจ ถ้าให้นักเรียน
 ตรวจต้องแลกกันตรวจและตรวจพร้อม ๆ กัน เพื่อให้นักเรียนได้ทราบข้อดีและข้อควรปรับปรุง

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนช่วยกันรวมคะแนนที่ได้แต่ละคนเพื่อเปรียบเทียบกับ
 ฐานคะแนน

กิจกรรมที่ 3 รวมคะแนนสมาชิกในกลุ่มแล้วหารด้วยสมาชิกในกลุ่มจะเป็น
 คะแนนของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่องและการยอมรับ นักเรียนและครูร่วมกันพิจารณา
 ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ให้นำคะแนนแต่ละกลุ่มประกาศหรือติดที่กระดานดำให้นักเรียนดู

กิจกรรมที่ 2 ทุกคนช่วยกันพิจารณาว่ากลุ่มใดมีคะแนนอยู่ระดับใด

กิจกรรมที่ 3 เมื่อกลุ่มใดมีคะแนนสูงตามเกณฑ์ ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า
 กลุ่มใดบ้างที่ได้รับการยกย่อง ชมเชย

กิจกรรมที่ 4 การให้รางวัล กลุ่มใดได้รับการยกย่องและการยอมรับ นักเรียนใน
 แต่ละกลุ่ม กลุ่มใดมีคะแนนสูงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะได้รับการยกย่องชมเชยและเป็นที่
 ยอมรับของห้องเรียน โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณา การยกย่องชมเชย เช่น ประทับมือ
 ติดชื่อ ติดป้ายประกาศหน้าห้องเรียน มอบเกียรติบัตร หรือประกาศ

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่าเทคนิค STAD หมายถึง การจัดการเรียนการสอน
 ตามรูปแบบการสอนแบบร่วมมือโดยมีการแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนระดับความสามารถทางการเรียนสูง กลาง ต่ำ ในอัตราส่วน 1:2:1 ซึ่งในการจัดแบ่งกลุ่มจะพิจารณาจากผลการเรียนหรือคะแนนสอบในภาคเรียนที่ผ่านมา การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการดำเนินการสอนมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น (class presentation) โดยครูผู้สอนเสนอเนื้อหาให้นักเรียนทั้งห้อง ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมตามลักษณะของเนื้อหา บทเรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบ

ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย (team study) ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มจะแตกต่างกันเรื่องเพศและระดับสติปัญญา หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือการเตรียมสมาชิกของกลุ่มให้สามารถทำแบบทดสอบได้ดี กิจกรรมของกลุ่มอยู่ในรูปการอภิปรายหรือแก้ปัญหา ร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยเพื่อนให้มีความรู้ทุกคนอย่างถ่องแท้ คนเก่งจะช่วยสอนคนอ่อนให้เข้าใจ หากไม่เข้าใจให้ปรึกษาเพื่อนในกลุ่ม ปรึกษาครู ขณะร่วมศึกษาไม่เสียงดัง

ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย (small test) หลังจากเรียนไปแล้ว 1-2 ชั่วโมง ทดสอบทุกคน ให้ทุกคนทำข้อทดสอบตามความสามารถของตน ไม่ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 4 คะแนนในการพัฒนาตนเอง (individual improvement scores) เป็นคะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบที่สอบได้เทียบกับคะแนนมาตรฐาน คะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียนทำได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความขยันที่เพิ่มขึ้นมากกว่าบทเรียนก่อนหรือไม่ นักเรียนมีโอกาสดำเนินคะแนนสูงสุดเพื่อช่วยเหลือกลุ่มหรืออาจจะไม่ให้เลย ถ้าหากได้คะแนนน้อยกว่าฐานเกิน 10 คะแนน

ขั้นที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่องและการยอมรับ (team recognition) กลุ่มใดที่ได้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (คะแนนของกลุ่มนักเรียนอาจคิดเป็น 20% ของคะแนนรวมทั้งหมดของวิชานั้น) กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัล

5. การคิดคะแนน

การคิดคะแนน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง อย่างเต็มที่นักเรียนสามารถปรับปรุงคะแนนของตนเองให้สูงขึ้นได้ในแต่ละครั้ง เป็นการแข่งขันกับตนเองผลการทดสอบย่อยและการนำผลงานไปตัดสินกลุ่ม สลาบิน (Slavin, 1995, pp. 77-80) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลกลุ่มประกอบด้วยการกำหนดคะแนนพื้นฐานการทดสอบย่อย การปรับปรุงคะแนนการตัดสินประเมินผลกลุ่มดังนี้

1. การกำหนดคะแนนพื้นฐาน (base score)

นักเรียนแต่ละคนต้องตั้งเป้าหมายของการเรียนว่า นักเรียนสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถ้านักเรียนทำงานที่ยากกว่าและทำคะแนนสอบได้ดีกว่า คะแนนสอบที่ผ่านมา แต่ถ้านักเรียนไม่สามารถทำคะแนนได้สูงขึ้น ก็ปราศจากคะแนนที่ปรับปรุงจากการสอบที่ผ่านมา คะแนนสอบที่ผ่านมาเรียกว่า คะแนนพื้นฐาน (base score: B) ได้มาจาก 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 คะแนน B ได้มาจากคะแนนเฉลี่ยจากการสอบที่ผ่านมาของนักเรียนหลังจากที่ครูเสนอบทเรียนโดยใช้เทคนิค STAD

วิธีที่ 2 คะแนน B ได้มาจากคะแนนสอบครั้งสุดท้ายของนักเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยนำเอาผลคะแนนจากการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนแต่ละคนมาคิดเป็นคะแนนพื้นฐานแล้วนำไปคิดเทียบเป็นคะแนนที่ต้องการ

ตัวอย่าง ศุภลักษณ์ มีคะแนนจากการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 อยู่ 70 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 ดังนั้น คะแนนพื้นฐานของศุภลักษณ์คือ 70 คะแนน และเมื่อนำไปเทียบเป็นคะแนนเต็ม 10 คะแนน ศุภลักษณ์จะมีคะแนนพื้นฐานคือ 7 คะแนน เป็นต้น

2. การหาคะแนนก้าวหน้า (improvement points)

โดยวิธีการเปรียบเทียบคะแนนย่อยกับคะแนนพื้นฐานเพื่อหาความแตกต่างและปรับเป็นคะแนนก้าวหน้า ซึ่งมีเกณฑ์ดังตาราง 6

ตาราง 6 การหาคะแนนก้าวหน้า

คะแนนสอบย่อย	คะแนนก้าวหน้า
คะแนนต่ำกว่าคะแนนพื้นฐานมากกว่า 10 คะแนน	5
คะแนนต่ำกว่าคะแนนพื้นฐาน 1-10	10
คะแนนสูงกว่าคะแนนพื้นฐาน 1-10	20
คะแนนมากกว่า 10 คะแนนเหนือคะแนนพื้นฐาน	30

ที่มา: (Slavin, 1995, p. 80)

จากตารางนี้ นำคะแนนพื้นฐาน คะแนนสอบย่อยและคะแนนก้าวหน้า บันทึกในตารางคะแนนของแต่ละกลุ่มดังตาราง 7

ตาราง 7 การบันทึกคะแนนสอบและคะแนนก้าวหน้าจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

ชื่อกลุ่ม.....	สอบครั้งที่.....	เรื่อง.....	
ชื่อสมาชิก	คะแนนพื้นฐาน	คะแนนสอบย่อย	คะแนนก้าวหน้า
ด.ช. ณัฐวัฒน์	90	100	30
ด.ช. พีรพาส	90	82	10

ตาราง 7 (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม.....	สอบครั้งที่.....	เรื่อง.....	
ชื่อสมาชิก	คะแนนพื้นฐาน	คะแนนสอบย่อย	คะแนนก้าวหน้า
ด.ญ. จินดารัตน์	85	74	5
ด.ญ. ปวีศา	75	79	20

ที่มา: (ราณี ศรีโมรา, 2549, หน้า 55)

จุดประสงค์ของการคิดคะแนนพื้นฐานและคะแนนก้าวหน้าก็เพื่อที่จะให้นักเรียนทุกคนพยายามทำคะแนนสูงสุดให้กับกลุ่มของตน ไม่ว่าคะแนนครั้งที่ผ่านมาจะอยู่ในระดับใดก็ตามนักเรียนจะเข้าใจและเห็นว่าเป็นการยุติธรรมที่จะเปรียบเทียบคะแนนของตนกับคะแนนที่ทำไว้ครั้งก่อน โดยไม่ต้องไปแข่งขันกับใคร เมื่อนักเรียนรู้เกณฑ์ล่วงหน้าทำให้ทราบว่าต้องใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใดทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มได้คะแนนดีขึ้นและได้เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

1. การคิดคะแนนกลุ่ม (team score)

การคิดคะแนนกลุ่ม เป็นการนำคะแนนพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ดังตัวอย่างในตาราง 8

ตาราง 8 การบันทึกคะแนนสอบและคะแนนก้าวหน้า

ชื่อสมาชิก	คะแนนพื้นฐาน	คะแนนสอบย่อย	คะแนนก้าวหน้า
ด.ช. ณัฐวัฒน์	90	100	30
ด.ช. พีรพาส	90	82	10
ด.ญ. จินดารัตน์	85	74	5
ด.ญ. ปวีศา	75	79	20

ที่มา: (ราณี ศรีโมรา, 2549, หน้า 56)

จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอื่น เพื่อจะหากลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดให้ได้รับรางวัล

6. การให้รางวัล

การให้รางวัลเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการเรียนด้วยวิธีนี้ เพื่อเป็นการจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนทำงานให้ดีที่สุด ซึ่งจะเปิดโอกาสให้กลุ่มได้รับรางวัล สลาบิน (Slavin, 1995, p. 63) ได้กำหนดเกณฑ์ที่จะได้รับรางวัลของกลุ่มไว้ 3 รางวัล ได้แก่ รางวัลยอดเยี่ยม (super team) รางวัลดีมาก (great team) และรางวัลดี (good team) และใช้เกณฑ์ในการคิดคะแนนก้าวหน้ามาเป็นเกณฑ์ดังตาราง 9

ตาราง 9 เกณฑ์การให้รางวัล

คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม	รางวัล
15	ดี
20	ดีมาก
25	ยอดเยี่ยม

ที่มา: (Slavin, 1995, p. 80)

เกณฑ์เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่ตายตัว ดังนั้นกลุ่มใดจะได้รับรางวัลยอดเยี่ยมได้ กลุ่มนั้นจะต้องได้คะแนนสูงกว่าคะแนนพื้นฐานของตนเองและการที่ได้รับรางวัลดีมากได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มเกือบทุกคนได้คะแนนสูงกว่า คะแนนพื้นฐานของตัวเองตั้งแต่ 10 คะแนนขึ้นไป แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนอาจเปลี่ยนแปลงเกณฑ์นี้ได้

ครูอาจให้รางวัลเป็นสิ่งของ หรือใบประกาศนียบัตร เพื่อดึงดูดใจแก่สมาชิกภายในกลุ่มเช่นที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม อาจจะได้ใบประกาศนียบัตรใบใหญ่กว่ากลุ่มที่ได้รับรางวัลดีมาก และสำหรับกลุ่มที่ได้รับรางวัลดีอาจจะได้รับคำชมเชยในห้องเรียนเท่านั้นซึ่งอยู่ในดุลพินิจของครูผู้สอนโดยหลักการแล้วการให้รางวัลนี้เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนนั่นเอง

เกี่ยวกับการให้รางวัลในการเรียนตามเทคนิค STAD นั้น สรุปได้ว่า เป็นการจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนทำงานให้ดีที่สุดโดยถือตามค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนา เป็นเกณฑ์ และได้กำหนดเกณฑ์การให้รางวัลของกลุ่มไว้ 3 รางวัล คือ ดี ดีมากและยอดเยี่ยม รางวัลที่ได้ อาจเป็นสิ่งของหรือเอกสาร เช่น ประกาศเกียรติคุณ หรือคำชมเชย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกให้รางวัลโดยใช้ใบประกาศเกียรติคุณเป็นรางวัลแก่ผู้เรียน และมีการเปลี่ยนแปลงบ้างในบางครั้ง

7. การบันทึกคะแนน

การเรียนรู้ตามเทคนิค STAD ครูควรจัดบันทึกคะแนนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางการเรียนการสอนของตนและสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วยเมื่อนักเรียนทราบผลความก้าวหน้าทางการเรียนของตนแล้ว จะทำให้นักเรียนเกิดความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองให้มีพัฒนาการทางด้านการเรียนมากยิ่งขึ้น สำหรับการจัดทำแบบบันทึกคะแนนตามเทคนิค STAD นี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบดังตาราง 10

ตาราง 10 แบบใบบันทึก คะแนนของกลุ่ม

ชื่อ.....					
รายชื่อสมาชิก	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5
ผลรวมของคะแนนกลุ่ม					
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม					
รางวัลที่ได้รับ					

คะแนนของกลุ่ม = ผลรวมของคะแนนกลุ่ม x จำนวนสมาชิกของกลุ่ม
ที่มา: (Slavin, 1995, p. 178)

จุดประสงค์ของการคิดคะแนนพื้นฐานและคะแนนก้าวหน้าก็เพื่อจะให้นักเรียนทุกคนพยายามทำคะแนนสูงสุดให้กับกลุ่มของตน ไม่ว่าคะแนนครั้งที่ผ่านมาจะอยู่ในระดับใดก็ตาม นักเรียนจะเข้าใจและเห็นว่าเป็นการยุติธรรมที่จะเปรียบเทียบคะแนนของตนกับคะแนนที่ทำไว้ครั้งก่อน โดยไม่ต้องไปแข่งขันกับใคร เมื่อนักเรียนรู้เกณฑ์ล่วงหน้าทำให้ทราบว่า จะต้องใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใด ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มได้คะแนนดีขึ้นและได้เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

สำหรับการสอนวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบัน ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาตามแนวสื่อสาร เน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่เน้นการเรียนโครงสร้างทางภาษาศาสตร์คือ ศัพท์ เสียง และไวยากรณ์จึงทำให้ผู้เรียนขาดความแม่นยำในด้านเนื้อหาโครงสร้างไวยากรณ์ (อุไรวรรณ ศงศ์รัตน์, 2526, หน้า 95 – 98) และไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างแท้จริงหรืออย่างมั่นใจซึ่งการที่จะสื่อความหมายทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ทางด้านไวยากรณ์และความรู้ในตัวภาษา (อมรา แสงจันทร์, 2524, หน้า 11-12) การเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้ดังกล่าวน่าจะมีการทดลองนำเทคนิควิธีการสอนแบบ

STAD มาประยุกต์ใช้กับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาทักษะการพูดให้กับผู้เรียน เนื่องจากเทคนิคการสอนแบบ STAD เป็นเทคนิคการสอนที่มีจุดประสงค์เพื่อทบทวนบทเรียน ฝึกความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ฝึกทักษะทางสังคม ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างและช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดภาษาซึ่งกันและกันมากขึ้น (Slavin, 1990, pp. 54-78; Kagan, 1988, p. 11:20-24, and Kessler, 1992, pp. 1-8, 20-21)

ผลดีของการเรียนแบบร่วมมือสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ (Kessler, 1992, pp. 2 – 3, และ ประนอม สุรัสวดี, 2536, หน้า 9 – 18)

1. จากการได้ทำงานภายในกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบที่หลากหลายซึ่งจะเป็นผลดีต่อการเพิ่มความถี่และการฝึกใช้ภาษาโดยไม่รู้ตัว
2. ส่งเสริมให้การสอนที่ยืดเนื้อหามีการบูรณาการทางภาษาได้หลากหลาย
3. ส่งเสริมการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาและการพัฒนาความคิดรวบยอด
4. ช่วยให้ผู้สอนมีโอกาที่จะพัฒนาทักษะการสอนใหม่ ๆ โดยเฉพาะการสอนภาษาที่เน้นการสื่อสาร
5. ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ชัดเจนขึ้นจากคำอธิบายของเพื่อนซึ่งใช้ภาษาในระดับเดียวกัน
6. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะเป็นในลักษณะเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้นและมีการปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วย
7. ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเกิดเจตคติที่ดีในการเรียนโดยเฉพาะผู้เรียนที่เคยมีปัญหาในการเรียนภาษาและสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถ ผู้สอนจะชี้แนะถึงการช่วยเพื่อนว่าเป็นสิ่งดีน่าภูมิใจ คือ เป็นความสำเร็จในการเรียน และจะนำไปสู่แนวคิดในการช่วยสังคมและประเทศชาติต่อไป
8. เป็นการฝึกทักษะของการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมสามารถแก้ปัญหาความแตกต่างในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และขจัดความสูญเปล่าของผู้เรียนที่ต้องเสียเวลานั่งฟังผู้สอนแต่ผู้เดียวโดยไม่สามารถทำความเข้าใจบทเรียน หรือไม่ได้ใช้ภาษาเลย
9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการพูดจากการที่ได้ฝึกกับเพื่อน ๆ
10. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยตรงและซักถามเพื่อนได้ทันที นอกจากนี้ยังได้แนวคิดถึงวิธีการเรียนรู้จากแหล่งอื่น เช่น จากเพื่อน หนังสือ เอกสาร หรือเทปบันทึกเสียงเป็นต้น ซึ่งจะทำให้เห็นคุณค่าและเกิดแนวคิดที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป

กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครู

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทดลองเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอน 2 วิธี ได้แก่ วิธีสอนโดยใช้

สถานการณ์จำลองกับวิธีสอนตามคู่มือครู ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาแนวทางในพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามคู่มือครูเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. ความหมายของการสอนตามคู่มือครู

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสอนตามคู่มือครู เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มควบคุม ซึ่งเน้นการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ที่มีเป้าหมายให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ คือ

สาลี ศิลปธรรม (2550, หน้า 7-8) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อมหรือขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (warm up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ อาจจะเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว หรืออาจจะเป็นการนำเข้าสู่เนื้อหาใหม่ที่กำลังจะเรียนต่อไป กิจกรรมที่ใช้ในขั้นตอนนี้ อาจจะเป็นเพลง เกม นิทาน การสนทนา หรือแสดงต่างๆ เป็นต้น ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ (learning procedures)

2. ขั้นการนำเสนอ (presentation) เป็นการให้ตัวป้อนภาษา (language input) แก่ นักเรียน ที่เป็นตัวอย่างภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และตัวอย่างภาษาที่ครูผู้สอนเลือกใช้ในห้องเรียน ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล (informant) และนักเรียนมีหน้าที่ในการฟังและสังเกต

3. ขั้นฝึก (practice) ในขั้นนี้ นักเรียนมีหน้าที่ในการฝึกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะต้องฝึกตัวภาษาที่ครูผู้สอนนำเสนอไปแล้วในขั้นนำเสนอ (presentation) ซึ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นคู่ ส่วนครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุม (conductor) ในการฝึกภาษาของนักเรียน

4. ขั้นนำไปใช้ (production) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้นำภาษาไปใช้เพื่อการสื่อสาร ซึ่งจะจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นคู่ และเน้นการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ (role play) โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ (advisor) และช่วยเหลือนักเรียนในการนำภาษาไปใช้ ส่วนนักเรียนมีหน้าที่ในการผลิตภาษา (productive language use) เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

5. ขั้นสรุป (wrap up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้สรุปสาระสำคัญของบทเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นในขั้นตอนนี้ เช่น เพลง เกม การทำแบบฝึกหัดต่างๆ หรือการมอบหมายงาน เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ของกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 16) โดยเสนอแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ สถานศึกษาสามารถเลือกใช้ได้ หรือจะออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาเลือกใช้นั้น ควรสื่อความหมายได้ชัดเจนและเป็นรูปแบบเดียวกันตลอดแนว และควรให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. สาระสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. สื่อการเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผล
7. บันทึกผลการสอนและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสอนตามคู่มือครูซึ่งเน้นการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) และใช้วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือโดยยึดหลักการจัดทำตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ให้ความหมายของการสอนตามคู่มือครู ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ คือ การสอนตามคู่มือครู หมายถึง หมายถึง วิธีสอนภาษาอังกฤษ ที่ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการดำเนินการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ (learning procedures) ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) และใช้ขอบเขตเนื้อหาเดียวกันกับเนื้อหาตามวิธีสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือตามเทคนิค STAD ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อมหรือชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (warm up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ อาจจะเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว หรืออาจจะเป็นการนำเข้าสู่เนื้อหาใหม่ที่กำลังจะเรียนต่อไป

2. ขั้นการนำเสนอ (presentation) เป็นการให้ตัวบ่อนภาษา (language input) แก่ นักเรียน ซึ่งเป็นตัวอย่างภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็น

ผู้ให้ข้อมูล (informant) และนักเรียนมีหน้าที่ในการฟัง สังเกต ร่วมแสดงความคิดเห็น และจดบันทึก

3. ขั้นฝึก (practice) ในขั้นนี้นักเรียนมีหน้าที่ในการฝึกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะต้องฝึกตัวภาษาที่ครูผู้สอนนำเสนอไปแล้วในขั้นนำเสนอ (presentation) ซึ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นคู่ ส่วนครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุม (conductor) ในการฝึกภาษาของนักเรียน

4. ขั้นนำไปใช้ (production) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้นำภาษาไปใช้เพื่อการสื่อสาร ซึ่งจะจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นคู่ และเน้นการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ (role play) โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ (advisor) และช่วยเหลือนักเรียนในการนำภาษาไปใช้ ส่วนนักเรียนมีหน้าที่ในการผลิตภาษา (productive language use) เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

5. ขั้นสรุป (wrap up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสรุปสาระสำคัญของบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

ความพึงพอใจในการเรียน

1. ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

มอร์ส (Morse, 1955, p. 27) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถผ่อนคลายความเครียด ของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมาก จะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้ มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมาก จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนองความเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้นกู่ด (Good, 1973, p.7) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่ เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน ประชุม พลเมืองดี (2523, หน้า 7) ให้ความหมายว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคล ประเมินผลสิ่งนั้น แล้วว่า พอใจ ต้องการหรือดีอย่างไร ประยง กำประโคน (2542, หน้า 10) จรูญศักดิ์ พันธวิศิษฐ์ (2543, หน้า 34) และทวิช มโนภิรมย์ (2544, หน้า 39) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้คล้ายกันว่าความพึงพอใจ คือระดับความรู้สึกพอใจโดยการได้บรรลุหรือได้รับการตอบสนองในความต้องการ ความคาดหวังความปรารถนา ความอยากของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจาก ความชอบ ความสนใจ มีทัศนคติที่ดีต่อสถานการณ์นั้นหรือสิ่งใด ๆ และเห็นว่า สิ่งนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่า สุภสิริ โสมาเกต (2544, หน้า 49) ได้สรุปความหมายของความ

พึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคล ที่มีต่อการทำงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวกดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียน จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จน บรรลุผลสำเร็จโดยที่ความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ การเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลจากการศึกษาความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น อาจนำมากล่าวโดยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ดีใจ พพอใจ มีความรู้สึกดีและมีความสุขที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ และความพึงพอใจในการเรียน ภาษาอังกฤษ ก็คือ ความรู้สึกชอบ ดีใจ พพอใจ มีความรู้สึกที่ดีและมีความสุขที่ได้เรียนและปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีความต้องการและมุ่งมั่นที่จะเรียนจนบรรลุผลสำเร็จผู้วิจัย ได้กำหนดองค์ประกอบของความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษไว้ 4 ด้าน คือ ด้าน เนื้อหาสาระ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี ความ พึงพอใจไว้ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2525, หน้า 155) และศุภสิริ โสมาเกตู (2544, หน้า 52) ได้ให้ แนวคิดว่าในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ครูผู้ สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก หรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้อง คำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนหรือการ ปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงานการตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ ไม่ได้รับการตอบสนองจากแนวคิดนี้ครูผู้สอน ที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้อบรมผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์ รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำ กิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ ผลตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อม

ได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทนซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน (intrinsic rewards) และผลตอบแทนภายนอก (extrinsic rewards) โดยผ่านการรับรู้ เกี่ยวกับความยุติธรรม ของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้นแนวคิดนี้ นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงผลตอบแทนหรือรางวัลภายใน ซึ่งเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดขึ้น เช่นความรู้สึกต่อความสำเร็จที่ได้รับจากการเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ และสามารถดำเนินงานหรือปฏิบัติกิจกรรมที่ยุ่งยากได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีความมั่นใจ และได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่งผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ได้จากผู้อื่น เช่น ได้รับการยกย่องชมเชยจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งการได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ มาสโลว์ (Maslow, 1970, pp. 69-80) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการว่ามนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอธรรมชาติของมนุษย์นั้น เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งแล้ว ก็จะมีความต้องการอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ความต้องการของคนเรา อาจจะซ้ำซ้อนกัน คือ ความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ ลักษณะเฉพาะของมนุษย์คือ การทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ปรารถนานั้น คือ เมื่อใดมีความปรารถนาเกิดขึ้นก็จะมีแรงขับและการกระทำที่จะถูกปลุกเร้าแล้วก็เกิดความพึงพอใจขึ้นมาสโลว์มีความเชื่อว่าการที่คนเราจะพัฒนาให้ตนเองได้บรรลุถึงศักยภาพแห่งตนได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสามารถสนองตอบต่อความต้องการในระดับต้นเสียก่อน ซึ่งทราบได้ ที่ความต้องการในระดับต้นนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง การที่จะบรรลุศักยภาพแห่งตนก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ มาสโลว์ ได้เสนอแนวคิดของการจัดลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ขั้นดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการระดับพื้นฐาน ได้แก่ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเพศ
2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการในสิ่งที่ทำให้รู้สึกมั่นคงคาดการณ์ได้และมีขั้นตอนที่แน่นอนเมื่อใดที่เด็กรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย หรือไม่แน่ใจในสิ่งที่เกิดขึ้น จะเกิดความกลัว และถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นบ่อยๆ เขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

3. ความต้องการความรักและความเป็นพวกเดียวกัน (love and belongingness needs) ได้แก่ ต้องการความรัก ความอบอุ่น การได้รับการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

4. ความต้องการการรู้จักคุณค่าของตนเอง (need for self-esteem) ได้แก่ ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นชื่นชม และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

5. ความต้องการการบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน (need for self actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ได้แก่ความต้องการประสบผลสำเร็จในทุกอย่างตามความคาดหวัง เพื่อพัฒนาตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีอารมณ์ขันในระดับที่สูงจากแนวคิดของมาสโลว์ ประภาพรณ เอี่ยมสุภชาติ (2543, หน้า 102-105) สรุปไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะบรรลุถึงศักยภาพแห่งตนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนในระดับต้นเสียก่อน โดยเริ่มจากทางกายภาพให้ผู้เรียนได้รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ไม่รู้สึกว่าคุณครูเข้มขู่ ทำให้เกิดความกลัว ห้อแท้หรือทำให้รู้สึกว่าตนถูกลดคุณค่าลง ครูควรจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้น่าสนใจลดแรงกดดันลง ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าความล้มเหลว เป็นสิ่งที่น่าละอายใจผู้เรียนก็จะอยากเรียนมากขึ้นในขณะเดียวกันครูก็จะจัดให้มีการเรียนรู้ที่จะร่วมมือกันเรียน ทำงานร่วมกัน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเป็นพวกเดียวกัน ให้ยอมรับซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเมื่อรู้ว่าตนมีคุณค่าแล้ว ต่อมาก็จะเกิดความต้องการที่จะบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน ศุภสิริ โสมาเกตุ (2544, หน้า 54) สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใดนั่นคือ สิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่าการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงาน การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนการที่ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในการเรียนนั้น ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจที่จะอยากเรียนซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหลายๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการ

สอนที่ดีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนตามความต้องการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน การยกย่องชมเชยการให้รางวัล ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน

3. การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ สามารถวัดได้ ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่างๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และเงื่อนไขต่างๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจ โดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกมาจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ในประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ยังมีน้อยมากซึ่งเท่าที่พบนั้นได้นำเสนอพอเป็นสังเขป ดังนี้

ทรงสถิต กิตติคุณวัจนะ (2522, หน้า 38) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการให้นักเรียนสอนกันเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนวัดบวรมงคล ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 84 คน โดยใช้เวลาในการทดลองสอน 1 ภาคการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนของนักเรียนที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนสูงกว่าคะแนนของนักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญสุข ภูตระกูล (2528, หน้า 39 - 40) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนกับที่เรียนด้วยตนเอง โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 36 คน ให้กลุ่มที่ 1 เรียนโดยวิธีให้เพื่อนช่วยสอนอัตรานักเรียนผู้สอนต่อนักเรียนผู้เรียนเท่ากับ 1:1 และกลุ่มที่ 2 เรียนโดยศึกษาด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่งและนักเรียนที่เรียนอ่อนละกันใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ โดยใช้แผนการสอน 2 ชุด ที่มีเนื้อหาเดียวกัน หลังการทดลองเสร็จสิ้นลงให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน ผลการทดลอง

ปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยตนเอง แต่จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มพบว่า คะแนนไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรวรรณ กัณยะพงศ์ (2529, หน้า 52) ทำการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสังคมศึกษาที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือกันโดยใช้เทคนิคการตอบทเรียนและการเสริมแรงกับนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนปกติพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่พฤติกรรมการร่วมมือในชั้นเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ชาญณรงค์ อินทประเสริฐ (2534, หน้า 79 – 82) ทำการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทางด้านการฟังเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบการแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับการสอนทั้งชั้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทางด้านการฟังเพื่อความเข้าใจของกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่สูงกว่าที่เรียนแบบทั้งชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยาภรณ์ รัตนารกุล (2536, หน้า 85 – 89) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับการเรียนแบบปกติพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ตามวิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือในต่างประเทศ ดังนี้

เดฟวรีส์, และเอ็ดเวิร์ดส์ (Devries, & Edwards, 1973, pp. 741 - 749) ทำการทดลองโดยใช้เทคนิค TGT กับนักเรียนเกรด 7 จำนวน 110 คน ที่มีเชื้อชาติต่างกันในวิชาคณิตศาสตร์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีเชื้อชาติและเพศต่างกันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

สลาวิน (Slavin, 1985, pp. 45 – 62) ได้รวบรวมการทดลองภาคสนาม 7 เรื่องที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียน ปรากฏว่า ในการศึกษา 5 เรื่อง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การใช้เทคนิคแบบ TAI ยังส่งผลดีต่อนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ทั้งยังส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ตนเอง ในวิชาภาษาอังกฤษ การเชื่อมโยงการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ พฤติกรรมในห้องเรียน และการยอมรับความรู้ความสามารถของนักเรียนพิการ

เบลนี, และคนอื่น ๆ (Blaney, et al., 1977, pp. 121 – 128) ทำการทดลองโดยใช้เทคนิคการต่อบทเรียน (Jigsaw) กับนักเรียนเกรด 5 และ 6 ในวิชาสังคมศึกษา ผลการทดลองไม่พบความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

กอนซาเลซ (Gonzales, 1979, cited by Slavin, 1980, pp. 330 – 331) ทำการทดลองโดยใช้เทคนิคการต่อบทเรียน (Jigsaw) ในการสอนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 – 12 จำนวน 326 คน ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ พบว่า สามารถเพิ่มความสัมพันธะระหว่างผู้ที่มีเชื้อชาติต่างกัน

สติเวนส์, และคนอื่น ๆ (Stevens, et al., 1987, pp. 433 - 454) ทำการทดลองศึกษา 2 เรื่อง เพื่อประเมินการสอนอ่านและการเขียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา เกรด 3 และ 4 ในการทดลองเรื่องแรกใช้กลุ่มตัวอย่าง 461 คน ใช้เวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ ส่วนการทดลองเรื่องที่ 2 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีเชื้อชาติและพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่างกันมากกว่าในการทดลองเรื่องแรกใช้เวลาในการทดลองตลอดปีการศึกษา ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิค CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางด้านการอ่านจับใจความ การอ่านคำศัพท์ กลไกทางภาษา การอธิบายเกี่ยวกับภาษา การสะกดคำ และในการทดลองเรื่องที่ 2 ที่ใช้เวลาตลอดปีการศึกษาได้ผลดีกว่าการทดลองครั้งแรก

สลาวิน (Slavin, 1980, pp. 315 – 342) รวบรวมงานวิจัยที่ใช้เทคนิค STAD จำนวน 6 เรื่อง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในวิชาการใช้ภาษาและคณิตศาสตร์เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ใช้วิธีสอนแบบปกติ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 4 เรื่อง ส่วนอีก 2 เรื่อง ไม่พบความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง แต่พบว่า การใช้เทคนิค STAD ช่วยเพิ่มความสัมพันธะและความสนใจของนักเรียนในการทดลองทั้ง 6 เรื่อง และจากการทดลองของสลาวิน (Slavin, 1979, pp.381-387) ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งในงานวิจัย 6 เรื่อง ได้ใช้เทคนิค STAD ในการสอนภาษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนเกรด 7 และ 8 จำนวน 424 คน แบ่งเป็นเด็กผิวขาว 256 คน ผิวดำ 164 คน มีเชื้อสายตะวันออก 4 คน ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ ในช่วงเวลาว่างนักเรียนทำแบบทดสอบแล้วให้ตอบคำถามในสังคมมิติที่ถามว่า ใครคือเพื่อนของท่านในชั้นเรียนนี้ และเว้นที่ว่างไว้สำหรับตอบ 22 เรื่อง ทั้งก่อนและหลังการทดลองพบว่า จำนวนเพื่อนต่างชาติที่เป็นกลุ่มทดลองระบุหลังการทดลองเพิ่มมากขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม

สลาวิน, และอิกเคิล (Slavin, & Oickle, 1981, pp.174-180) ได้ทำการวิจัยทางด้านภาษากับนักเรียนระดับ 5 – 8 ที่โรงเรียนในชนบททางทิศตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 230 คน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผิวดำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนผิวขาวไม่พบความแตกต่าง

เซลานี (Celani, 1979, pp. 197-199) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนำเอาวิธีสอนโดยให้เพื่อนช่วยสอนไปใช้ในการพัฒนาทักษะในการสื่อสารของนักเรียน (communication skills) โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ จากการวิจัยพบว่า การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างนักเรียนผู้สอนในแต่ละกลุ่มซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและนักเรียนส่วนใหญ่ก็มีความสามารถในการสื่อสารดีขึ้นจากการที่ได้เรียนอย่างใกล้ชิดกับนักเรียนผู้สอนที่มีความสามารถในการพูดดี

เบจาราโน (Bejarano, 1987, pp. 483-504) ได้ทำวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่เรียนแบบกลุ่มอภิปรายกับการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและการสอนแบบทั้งชั้นโดยทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนแบบกลุ่มอภิปรายกับการแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบทั้งชั้น

โคลและสมิธ (Cole, & Smith, 1993, pp. 170-173) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการสอนวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจโดยใช้กลวิธีสอนแบบการเรียนรู้ร่วมมือกับการสอนแบบปกติโดยการทดลองสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 58 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษธุรกิจโดยการสอนแบบการเรียนรู้ร่วมมือจะให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนได้สูงกว่าการสอนแบบปกติ

ผลงานวิจัยที่แสดงถึงผลดีและประสิทธิภาพของการสอนตามแบบ STAD พอสรุปได้ดังนี้

1. ออร์แลนโด (Orlando, 1992, p. 2382-A) ได้ศึกษาการเรียนแบบร่วมมือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนิสิตใหม่วิชาเอกภาษาอังกฤษในวิทยุชุมชนโดยเลือกศึกษาวิธีการศึกษาการเรียนรูปแบบการแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน STAD กับนิสิตจำนวน 132 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนกับผู้สอน 4 คน ด้วยวิธีการฝึกการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มที่ 2 เรียนกับครูผู้สอน 4 คน ด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติแตกต่างกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้สูงกว่าปกติ (Slavin, 1980, pp. 328 – 340 ; ทรงสถิตย์ กิตติคุณวัจนะ, 2522, หน้า 38 ; เพ็ญสุข ภูตระกูล, 2528, หน้า 28 – 30 ; ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ, 2534, หน้า 79 – 82 ; ปิยาภรณ์ รัตนากุล, 2536, หน้า 85 – 89)

3. เกิดผลดีด้านทักษะทางสังคม (social skill) (Slavin, 1979, pp. 381 – 387 ; Cole & Smith, 1993, pp. 170 – 173 ; กรวรรณ กัญยะพงศ์, 2529, หน้า 52 ; ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ, 2534, หน้า 79 – 82 ; ปิยาภรณ์ รัตนากุล, 2536, หน้า 85 – 89)

4. เพิ่มทักษะในการสื่อสารให้สูงขึ้น (Slavin, 1981, pp. 174 – 180)

เนื่องจากสภาพของการจัดการเรียนการสอนในอดีตนั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนแบบแข่งขัน ต่างคนต่างเรียน ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคมและมักไม่ให้ความร่วมมือในการเรียนหรือการทำกิจกรรมเท่าที่ควร ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งสำหรับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพราะการเรียนภาษาเพื่อให้สื่อความหมายได้นั้นผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนให้มากที่สุดจึงจะสามารถสื่อความหมายได้ดีมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยโดยนำเอาเทคนิค STAD มาใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยมีความเชื่อว่า วิธีการสอนตามเทคนิคนี้อาจช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้